

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Työvoimapolitiikan metaforat viiden puolueen Facebook - tilapäivityksissä vuoden 2019 eduskuntavaalien alla

Vesa Setälä
Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta
Sosiaalityö
Maisterintutkielma
Joulukuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos - Institution - Department Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä – Författare – Author Vesa Setälä			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Työvoimapolitiikan metaforat viiden puolueen Facebook -tilapäivityksissä vuoden 2019 eduskuntavaalien alla			
Oppiaine – Läroämne – Subject Sosiaalityö			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma		Aika – Datum – Month and year 12/2020	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 65 sivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan viiden puolueen (Keskusta, Kokoomus, SDP, Perussuomalaiset ja Vasemmistoliitto) työvoimapolitiikkaan liittyvää Facebook-viestintää vuoden 2019 eduskuntavaalien alla. Tavoitteena on selvittää, millaisia metaforisia ilmauksia puolueiden Facebook-tilapäivityksissä on, ja kuinka niiden kautta työvoimapolitiikasta puhutaan. Analysoimalla poliittista retoriikkaa ja metaforien käyttöä voidaan tehdä näkyväksi, millaista sosiaalista todellisuutta ne rakentavat.</p> <p>Aineisto on muodostettu yhteensä 136 Facebook -tilapäivityksestä, jotka ajoittuvat aikavälille 1.1.–14.4.2019. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty retorista analyysia hyödyntäen retorisen diskurssianalyysin ja metafora-analyysien elementtejä. Metaforisten ilmausten tunnistamisessa on käytetty MIP (metaphor identification procedure) -metodia.</p> <p>Puolueiden tilapäivityksistä on hahmotettavissa neljä keskeistä metaforaluokkaa, joiden kautta puolueet kuvaavat työvoimapolitiikkaa ja sen osa-alueita: hoivan- ja huolenpidon metaforat, rakentamismetaforat, voimankäytön metaforat ja matkanteon metaforat. Hoivan ja huolenpidon metaforiin sisältyi ilmaisut, jotka kirjaimellisesti tarkoittivat sairautta, vammoja, hoivaa tai huolenpitoa. Rakentamismetaforiin liittyivät tekniset ilmaisut, jotka tarkoittavat jonkin fyysisen objektin rakentamista, korjaamista tai remontoimista kuin myös abstraktimmat ilmaisut kuten luominen. Voimankäytön metaforiin sisältyi voimankäyttöön, sotaan sekä kamppailuun liittyvät metaforiset ilmaukset. Matkanteonmetaforiin lukeutui matkantekoon viittaavien ilmaisujen lisäksi erilaiset kulkuneuvoja, polkuja tai suuntia tarkoittavat ilmaisut.</p> <p>Tutkielmalla avataan ymmärrystä siitä, kuinka puolueet puhuivat työvoimapolitiikasta Facebookissa keväällä 2019. Tulokset osoittavat, että työttömyys koetaan yhteiskuntaa ja yksilöä vahingoittavaksi ilmiöksi ja puolueiden jaettu tavoite on työllisyyden kasvattaminen sekä työelämää ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittäminen. Työttömistä henkilöistä huolehtiminen ja työllistymistä lisäävien keinojen ja mahdollisuuksien lisääminen nähtiin ensisijaisesti yhteiskunnan vastuuna. Tämän lisäksi näkyväksi tulivat yhtäältä opposition kritiikki istuvan hallituksen työvoimapolitiikkaa kohtaan ja toisaalta hallituspuolueiden nimeämät saavutukset kuluneella kaudella.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Retoriikka, Puolueet, Facebook, Työvoimapolitiikka, Metafora			
Ohjaaja tai ohjaajat – Handledare – Supervisor or supervisors Hanna Kara, Laura Tarkiainen			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Äidin muistolle

1947–2020

*On lepo jossain,
särkymätön, syvä rauha. **

* Katkelma Saima Harmajan runosta *Kuumeessa* (1936)

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	1
2 TYÖVOIMAPOLITIikka JA TYÖTTÖMYYSpuHE.....	4
2.1 Suomen työvoimapolitiikka ja sen yhteys sosiaalityöhön	4
2.2 Työttömyyspuhe	10
3 TUTKIMUSASETELMA	14
3.1 Tilapäivitykset tutkielman aineistona ja tutkimusympäristön tarkastelu	15
3.2 Retorinen analyysi tutkielman kontekstissa	20
3.3 Analyysin vaiheet.....	24
4 TYÖVOIMAPOLITIIKAN METAFORAT	30
4.1 Hoivaa ja huolenpitoa yhteiskunnalle sekä yksilöille	30
4.2 Työllisyyden rakentaminen.....	35
4.3 Voimankäyttöä ja vastakkainasettelua.....	40
4.4 Kohti tulevaisuutta	45
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	50
LÄHTEET	56
TAULUKOT	65

1 JOHDANTO

Maisterintutkielmani idea syntyi, kun olimme työparini kanssa saaneet valmiiksi käytäntötutkimuksemme, jossa tarkastelimme nuorille aikuisille tarkoitettujen aktivointisuunnitelmien tekoa Espoon aikuissosiaalityön ja TE-toimiston yhteistyönä. Käytäntötutkimuksen jälkeen mielenkiintoni kohdistui vuoden 2019 eduskuntavaaleihin ja puolueiden käyttämään retoriikkaan. Minua alkoi kiinnostaa, miten puolueet puhuivat työvoimapolitiikasta sosiaalisessa mediassa ja millä keinoilla ne hakivat puheessaan äänestäjien kannatusta.

Maisterintutkielmassani tarkastelen viiden puolueen (Keskusta, Kokoomus, SDP, Perussuomalaiset ja Vasemmistoliitto) työvoimapolitiikkaan liittyvää Facebook-viestintää. Aineistoni koostuu edellä mainittujen puolueiden julkaisemista työvoimapolitiikkaan liittyvistä Facebook-tilapäivityksistä aikaväliltä 1.1.–14.4.2019. Aineiston analyysin edetessä huomasin, että merkittävä puolueita yhdistävä tekijä oli metaforisten ilmaisujen käyttö. Tämän havainnon myötä myös tutkimuskysymykseni tarkentui ja päätin keskittyä tarkastelemaan sitä, millaisia työvoimapolitiikkaan liittyviä metaforisia ilmauksia tilapäivityksistä oli havaittavissa.

Tulevana sosiaalityöntekijänä pidän poliittisen retoriikan tutkimista tärkeänä monella tapaa. Miellän sen politiikan tutkimuksen lisäksi myös eräänlaiseksi aikalaistutkimukseksi, jolla on mahdollista saada arvokasta tietoa aikamme ilmiöistä ja niiden kehityssuunnista. Puolueiden työvoimapolitiikkaan liittyvä metaforien käyttö on omalta osaltaan muovamassa aikamme poliittista retoriikkaa, joka heijastuu meidän kaikkien elämäntapoihin ja sukupolvikokemuksiin. Aikakauden ja sen vaikutusten ymmärtäminen yksilön elämäntavalle ovat sosiaalityössä tärkeitä tutkimuskohteita (Juhila, 2018, s. 22–26). Sosiaalityössä on niin ikään keskeistä hahmottaa yhteiskunnan poliittiset taustavoimat ja tunnistaa mahdolliset muutokset sosiaalipoliittisissa ympäristöissä, koska niillä on vaikutuksensa arjen sosiaalityön muovautumiseen (Raunio, 2009, s. 197–206).

Poliittisen retoriikan tutkiminen on merkityksellistä myös rakenteellisen sosiaalityön kannalta. Sosiaalityön, ja laajemmin sosiaalipoliitiikan, rakennemuutokset koskettavat suoraan sosiaalityön asiakkaita (Ekqvist & Kuusisto, 2020). Poliitiikasta, jolle haetaan

kannatusta retoriikan keinoin, muodostuvat ne yhteiskunnan rakenteet ja reunaehdot, joiden sisällä myös sosiaalityö toimii. Voidaan ajatella, että yhteiskunnallisista rakenteista vapaata sosiaalityötä ei voi olla olemassa, koska yhteiskunnalliset reunaehdot muovaavat aina myös sosiaalityön rakentumista (Pohjola, 2014, s. 18; Heinonen, 2014, s. 42–48). Ylipäättään keskittyminen käytettyyn kieleen ja sen havainnointiin on sosiaalityössä olennaista. Kielenkäytöllä ja sen tarkastelulla on aina ollut merkittävä rooli syrjinnän vastaisessa työssä, koska sillä on valtava voima myös syrjivien rakenteiden tai toiminnan luomisessa ja mahdollistamisessa (Thompson, 1993, s. 13). Maisterintutkielman lähtökohdat sijoitankin siis vahvasti sosiaalityöntekijän rooliin yhteiskunnallisena toimijana poliittisten havaintojen tekijänä ja lopulta mahdollisten syrjivien rakenteiden esille tuojana.

Tämä maisterintutkielma toimii yhdenlaisena näkökulmana työvoimapolitiikkaan liittyvän retoriikan tarkastelemiseen. Erityyppiset metafora-analyysit ovat osoittautuneet hyödyllisiksi poliittisten diskurssien tutkimuksessa (Fischer & Schubert, 2014, s. 206). Tutkielman rajaaminen tarkoituksenmukaisella tavalla oli haasteellista. Minua viitoitti eteenpäin ajatus vaaliteemojen ja sosiaalityön välisestä suhteesta sekä oma ammatillinen kiinnostukseni aikuissosiaalityötä kohtaan. Sosiaalityön näkökulmasta on ilmeistä, että työvoimapolitiikka ja erityisesti erilaiset aktivointitoimenpiteet ovat omiaan heijastumaan myös sosiaalityön toteuttamiseen. Ne liittyvät kiinteästi esimerkiksi aikuissosiaalityön ja TE-palveluiden yhteistyön suunnitteluun 2020-luvun kuluessa (Karjalainen, Metteri & Strömberg-Jakka, 2019, s. 50–54).

Miellän puolueiden Facebook-tilapäivitykset poliittiseksi puheeksi, joiden tavoitteena on vakuuttaa äänestäjät puolueen politiikasta, saada lisää kannattajia ja edesauttaa vaalien voittamisessa. Poliitikalla on vahva side retoriikkaan ja se on täynnä erilaisia käsityksiä ja ideologioita. Poliittinen toiminta ja puhe ovat myös tunnetusti varsin puolueellista (Pälonen, 1997, s. 22). Sellaisista ilmiöistä kuin työllisyys, työttömyys ja aktivointipoliitiikka voidaan poliitikkojen keskuudessa olla montaa mieltä ja niille annetaan toinen toistaan poikkeavia selityksiä. Tämän lisäksi niistä myös puhutaan erilaisilla tavoilla. Keskeisiä politiikassa käytettyjä metaforia on muun muassa sota-, sairaus- ja matkametaforat (Musolff, 2016, s. 3; Charteris-Black, 2011). Poliittisen puheen yhteyksiä metaforiseen kielenkäyttöön on tutkittu laajasti (ks. Ahrens, 2009; Charteris-Black, 2011; Chilton, 1996; Fischer, 2014; Goatly, 2007; Lakoff, 1996, 2002, 2004, 2006, 2008; Musolff, 2004, 2014).

Maisterintutkielmani jäsentyy siten, että seuraavassa luvussa esittelen tutkielman teoreettisen viitekehyksen, jossa avaan työvoimapolitiikkaan liittyviä käsitteitä ja pohdin sen suhdetta sosiaalityöhön. Teen myös katsauksen aikaisempaan tutkimukseen liittyen työtömyyspuheeseen. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimusasetelman ja tutkielman tutkimuskysymyksen. Annan tässä luvussa myös selonteon menetelmällisistä valinnoistani sekä kuvauksen analyysin vaiheista. Neljännessä luvussa erittelen analyysin tulokset. Viimeisessä luvussa esitän tutkielman johtopäätökset ja vedän yhteen sen teemoja pohdinassani. Tutkimuseettisten kysymysten tarkastelun olen sisällyttänyt lukuihin kolme ja viisi.

2 TYÖVOIMAPOLITIikka JA TYÖTTÖMYYSPUHE

Lähestyn maisterintutkielman aihetta Suomen työvoimapolitiikan kautta ja tarkastelen sen rajapintoja sosiaalityön kanssa. Ymmärrän työvoimapolitiikan käsitteen tutkielman kontekstissa melko laajasti. Työvoimapolitiikalla tarkoitan kaikkia niitä valtion interventioita eli poliittisia toimenpiteitä, joilla on vaikutuksia työllisyyteen, työttömyyden vähentämiseen ja työelämän laadun parantamiseen. Tämän lisäksi sisällytän käsitteeseen aktivointipolitiikan teemoja yhtäältä aktivointiin ja toisaalta aktivoitumiseen liittyen. Aktivoinnin käsitteen voidaan ajatella pitävän sisällään työttömyyden ja syrjäytymisen vastaista politiikkaa ja toimintaa (Keskitalo & Mannila, 2002, s. 192). Työvoimapolitiikka ei myöskään ole irrallinen valtion harjoittama politiikka, vaan se kietoutuu tiukasti talous- ja sosiaalipolitiikkaan (Karjalainen, 2011, s. 233). Teen tässä luvussa myös katsauksen siihen, kuinka työttömyydestä puhutaan ja miten aihetta on lähestytty tutkimusten kautta.

2.1 Suomen työvoimapolitiikka ja sen yhteys sosiaalityöhön

Työvoimapolitiikkaa tehdään, kun valtio yrittää korjata työmarkkinoiden ongelmakohtia. Käytännössä tämä tarkoittaa työttömyyttä sekä toisaalta työnantajien haasteita löytää oikeanlaista työvoimaa. Eri valtioissa on yritetty löytää erilaisia ratkaisuja näihin ongelmiin. (Heinonen, Hämäläinen, Räisänen, Sihto & Tuomala, 2004, s. 51.) Työttömyys ymmärretään nykyisin nimenomaan palkkatyön ulkopuolella olemisena. Työttömyys nähdään ajassamme suurena yhteiskunnallisena ja yksilötason ongelmana, jolle on vaikea keksiä tyhjentävää ratkaisua (Kotiranta, 2008). Mäntysaaren (2019) mukaan työttömyys on vakava riski ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille erityisesti sen pitkittyessä. Se myös eriarvoistaa monessa suhteessa. Työtön henkilö jää palkkatulojen ulkopuolelle, mutta paitsi myös monista muista hyvinvoinnin kannalta merkittävistä asioista kuten työyhteisöstä sosiaalisena kontaktina, vuosilomista, eläketurvasta ja työterveyden palveluista. (Hiilamo, 2014.)

Työvoimapolitiikan perustehtävä on vähentää työttömyyttä ja edistää työllistymistä. Näihin tavoitteisiin pyritään parantamalla työmarkkinoiden sujuvuutta, tukemalla rekrytointia sekä muun muassa vähentämällä työttömyydestä aiheutuvia lieveilmiöitä (Heinonen ym., 2004, s. 71–72; Hämäläinen & Tuomala, 2006, s. 4; Koistinen, 2014, s. 357–359).

Työmarkkinat on käsite, joka yksinkertaistettuna kuvaa työn kysynnän ja tarjonnan kohtaamista ja vaihdantaa niin yhteiskunnallisella kuin myös yksilötasolla (Heinonen ym., 2004, s. 11). Suomessa työvoimapolitiikasta vastaa valtio ja sitä toimeenpannaan työ- ja elinkeinoministeriön kautta. Laissa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014, 1 §) velvoitetaan työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot), kunnat ja Kansaneläkelaitos tekemään yhteistyötä työllisyyden edistämiseksi. Käytännössä kyse on työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kuten koulutuksesta, työkokeiluista ja palkkatuki-työllistämisestä. (Koistinen, 2014, s. 372–377.)

Työvoimapolitiikassa on kaksi toisiinsa liitoksissa olevaa puolta; passiivinen ja aktiivinen. Passiivinen työvoimapolitiikka on työttömän henkilön toimeentulon turvaamista ja työvoimareservin ylläpitämistä työmarkkinoita ajatellen. Työttömän henkilön toimeentulon turvaaminen ei kuitenkaan ole automaatio. Saadakseen työttömyysetuuksia, kuten peruspäivärahaa tai ansiosidonnaista päivärahaa, on työttömän henkilön asioitava TE-toimistossa ja ilmoittauduttava työttömäksi työnhakijaksi sekä osallistuttava työllistymissuunnitelman tekoon. Työttömällä henkilöllä on siis aina jonkinasteinen aktiivisuuden velvoite. (Aho & Arnkil, 2008, s. 46; Raivio & Nykänen, 2015, s. 32.)

Aktiivisessa työvoimapolitiikassa pyrkimys on järjestää työllistymiseen tähtääviä toimenpiteitä ja lisätä työvoiman tarjontaa. Kyse on yhteiskunnallisella tasolla suunnitelmallisesta politiikasta, jonka tärkeimmiksi tavoitteiksi voidaan lukea työttömien ohjaaminen ja tutustuttaminen työmarkkinoihin, heidän työllistymisvalmiuksiensa edistäminen sekä yleisesti työllistymisen nopeuttaminen. Aktiivisen työvoimapolitiikan avulla yrittään myös ohjata työvoiman liikkuvuutta työmarkkinoiden sisällä kysynnän perusteella. (Sihto, 1994, s. 259–260; Parpo, 2007, s. 25; Raivio & Nykänen, 2015, s. 32.)

Aktiivinen ja passiivinen työvoimapolitiikka eivät ole toisiansa poissulkevia tai eri aikaan tapahtuvaa politiikkaa. Nykyisin ne toimivat samanaikaisesti ja muodostavat moniulotteisen kokonaisuuden. On perusteltua todeta, että nykyaikaisessa työvoimapolitiikassa aktiivinen puoli luo ne reunaehdot, joiden puitteissa passiivinen puoli voi tarjota työttömille työttömyysturvaa. Tämä kertoo Euroopan laajuisesta kehityssuunnasta, jossa passiivinen työvoimapolitiikka muuttaa muotoaan vastikkeellisempaan suuntaan aktiivisten poliittisten toimien myötä. Tämä näkyy siinä, että aktiivisen työvoimapolitiikan toimen-

piteitä harjoitetaan enenevässä määrin työmarkkinakeskeisesti. Nykyisen työvoimapolitiikan keskeisenä tavoitteena on rakennetyöttömyyden kitkeminen sekä työttömien henkilöiden aktivointi. Yhteiskunnallisella tasolla tähdätään siis työllisyysasteen nostamiseen. Samaan aikaan työvoimapolitiikasta on hiljalleen muodostunut ihmisiä velvoittava politiikka. (Koistinen, 2014, s. 355, s. 372; Parpo, 2007, s. 24–25; Sihto, 2013, s. 192, 196.)

Pohjoismaisessa työvoima- ja sosiaalipolitiikassa on pyritty 2000-luvulla siirtymään asteittain toimeentulon tarjoamisesta työhön ohjaamiseen. Tanskassa voidaan sanoa olevan joustava työvoimapolitiikka, jonka ominaispiirteenä on heikko irtisanomissuoja, mutta toisaalta kattava työttömyysturva ja monipuoliset aktivointitoimenpiteet (Julkunen, 2013, s. 28.) Aktiivinen työvoimapolitiikka näkyy Tanskassa kunnallisissa ja hyvin resursoiduissa työvoimatoimistoissa ja keskittymisenä vaikeasti työllistyviin henkilöihin (Arnkil & Spangar, 2018, s. 238–240). Suomessa aktiivisen työvoimapolitiikan periaatteita ei ole aivan tässä mittakaavassa otettu käyttöön. Suomi on kuitenkin lähentynyt muita Pohjoismaita 1990-luvun laman jälkeisinä vuosikymmeninä. Laman aiheuttama massatyöttömyys pakotti löytämään uusia keinoja työttömyyden hoitamiseksi (Julkunen, 2013, s. 35–36.)

Laman jälkeen Suomessa luovuttiin perinteisestä täystyöllisyyden tavoittelusta vaatimattomampiin, mutta toisaalta realistisempiin ja konkreettisimpiin työllisyystavoitteisiin. Näitä olivat esimerkiksi työttömyyden puolittaminen ja pyrkimys asteittain nostaa työllisyysastetta. 2000-luvulle tultaessa myös Suomessa huomio kiinnittyi entistä enemmän rakennetyöttömyyteen ja ratkaisujen etsimiseen pitkäaikaistyöttömien kohdalla. (Arnkil & Spangar, 2018, s. 251–252.) Nykyisellään Suomessa työvoima- ja sosiaalipolitiikan haaste on erilaisten kannustinloukkujen vähentäminen ja sitä kautta työn vastaanottamisen tekeminen lähtökohtaisesti kannattavaksi (Julkunen, 2013, s. 35–36). Merkittävä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen liittyvä työvoimapalvelu on TYP- toiminta eli työllistymistä edistävä monialainen palvelu. Sitä tarjotaan työttömille työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt. (TE-palvelut, 2020.)

Aktivointipolitiikan perusidea on, ettei työttömänä olevan henkilön toimeentulo perustu pitkiä aikoja sosiaaliturvan varaan, vaan että henkilö työllistyy mahdollisimman pian. Työllisyyden kasvattaminen on entistä vahvemmin tullut osaksi myös sosiaalipolitiikkaa

(Keskitalo & Karjalainen, 2013, s. 7–8). Tässä erityisesti on nähtävissä yksilöiden vastuullistamisen ajatukset. Juhilan (2018, s. 222–227) mukaan julkinen valta on enenevissä määrin liikkumassa pois päin kollektiivisesta vastuusta ja ulkoistamassa sitä kansalaisten suuntaan, sillä ajatuksella, että myös vaikeissa elämäntilanteissa yksilön tulisi itse ohjata omaa toimintaansa.

Keskitalon (2013, s. 66) mukaan yksilöiden sosiaalisten oikeuksien rinnalle on lisätty velvollisuuksia. Toisin sanoen yhteiskunta odottaa toimeentulon turvaamisen vastineeksi kansalaisiltaan vastuuta työllistyä ja osallistua yhteiskunnan rahoittamiseen verojen kautta. Yksi esimerkki tästä on työttömyysturvaan tehdyt asteittaiset muutokset. Lähtenmäki (2020) tarkasteli työttömyysturva-oikeuteen liittyviä muutoksia hallituksien esityksissä vuosina 1991–2017 ja hahmotteli niiden myötä rakentuvaa kronologista narratiivia. Hän toteaa tutkimuksessaan, että vaikka toisaalta ajan saatossa työttömyysturvaa on esitetty laajennettavaksi koskemaan entistä suurempaa osaa kansalaisista, niin sen myöntämisperusteisiin on vähitellen hivuttautunut myös vastavuoroisuuden vaatimus. Tämä vaatimus on omiaan suuntaamaan tarkastelua työttömyysturvan perusluonteeseen, joka on muuttunut yksiselitteisestä oikeudesta ansaittuun etuun.

Sosiaaliturvaan liittyy yhtä lailla aktivoinnin vaateita. Se on aikaisempaa vahvemmin sidoksissa aktiivisuuteen, työhön ja koulutukseen. Velvoittava politiikka ei kaikilta osin ole ongelmatonta. Saikku (2018) esittääkin, että työikäisten ihmisten aktiivisuus ja yhteiskunnan toimintaan osallistuminen ei toteudu yksinomaan velvoitteita ja palvelujen suhteen valinnanvapautta lisäämällä vaan siten, että yksilön oma vastuu yhdistetään sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla julkiseen vastuuseen. Suomessa aktivointitoimenpiteisiin kohdistunut kritiikki liittyy lähinnä siihen, että niihin on sisällytetty sellaisia työkeksisiä velvollisuuksia, jotka käytännössä pistävät työttömät henkilöt työskentelemään varsin matalalla korvauksella ilman selkeitä työllisyystavoitteiden toteutumista. Toisaalta aktivointipolitiikka ei pelkästään tarkoita sitä, että yksilölle asetetaan velvollisuuksia itseään ja yhteiskuntaa kohtaan. Hänellä voidaan myös ajatella olevan oikeus osallistua aktivointiin ja saada suunnitelmallista tukea työllistymiseen yhteiskunnan taholta. Aktiivisen työvoimapolitiikan tulisikin olla joustava ja keinovalikoimaltaan monipuolinen. (Sihto 2018, s. 80–81.)

Kotiranta (2008) pohtii väitöskirjassaan aktivoinnin käsitteen paradoksaalisuutta. Yhtäältä sillä on yhteiskunnallisella tasolla arvokas ja hyvä tavoite, mutta myös ongelmansa. Keskeisin ongelma on työttömyyden sitominen sairauteen ja käsityksiin vajaakuntoisuudesta. Aktivointi käsitteen taustaoletukset aktivoinnista ja aktivoitumisesta ovat myös risiiritäisiä ja pahimmassa tapauksessa ihminen menettää toimijuutensa ja jää ulkopuolelta tapahtuvan aktivoinnin kohteeksi. Kotiranta pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että ihmisen yksilöllisyyttä ei unohdeta aktivoinnista ja ylipäätään tulisikin puhua aktivoitumisesta tai aktivoitumisen esteiden poistamisesta. Oleellista on myös pohtia kriittisesti aktivoinnin tavoitteita kokonaisuudessaan. Kotiranta yhtyy ajatukseen siitä, että aktivointi tulisi nähdä ensisijaisesti ihmisen oikeutena eikä velvollisuutena. Työvoimapolitiikan mukainen aktivointi ja sosiaalityön näkökulma aiheeseen on olennainen nykypäivänä, koska esimerkiksi Saikun (2018) mukaan 2000-luvulla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät ja vastualueet pitkäaikaistyöttömien aktivoinnissa ovat lisääntyneet.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen on vaikeaa ja siihen liittyviä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä on pääsääntöisesti arvioitu taloudellisista näkökulmista eli ovatko ne esimerkiksi lisänneet työllistymistä tai vähentäneet köyhyyttä. Toimenpiteiden vaikuttavuuden tutkimus terveyteen tai hyvinvointiin on puolestaan jäänyt vähäiseksi. (Hänninen & Karjalainen, 2012, s. 79–81.) Mäntysaaren ja kumppaneiden (2019) TYP-toiminnan vaikuttavuuden arviointi osana Promeq-hanketta osoitti, että pitkäaikaistyöttömien elämänlaatu oli selkeästi heikommalla tasolla verrattuna suomalaisiin yleensä. Keskeisinä pitkäaikaistyöttömyyteen liitettyinä ominaisuuksina olivat mittauksen mukaan köyhyys, yksinäisyys sekä epäluottamus poliittisiin päättäjiin ja julkishallintoon. Kuuden kuukauden seurantajakson jälkeen pystyttiin varovaisesti toteamaan, että TYP-palvelut kasvattivat niiden käyttäjien hyvinvointia.

Elonen, Niemelä ja Saloniemi (2017) tutkivat pitkäaikaistyöttömien toimijuutta aktivointitoimenpiteiden kautta. Tutkimus toi esille, että vaikkakin työllistyminen on olennainen tavoite, niin sen ei tulisi olla aktivoinnin ainoa päämäärä. Aktivointitoimenpiteiden tuloksena voi olla myös työllistymistavoitteen mahdottomuuden toteaminen ja sen sijaan keskittyminen arjen tukemiseen ja hyvinvoinnin lisäämiseen muilla elämän osa-alueilla. Esimerkkinä tästä voidaan pitää kuntouttavaa työtoimintaa. Se on työhön suuntaavana aktivointitoimenpiteenä pitkäaikaistyöttömien kohdalla osin tehoton, mutta toisaalta se on antanut muita merkityssisältöjä työttömien henkilöiden elämään. Raijaksen (2011, s.

251) mukaan palkkatyön rytmittämä ajankäyttö tuottaa siinä määrin hyvinvointia, että sen ulkopuolella olevat henkilöt pyrkivät usein saamaan samankaltaista rytmitystä ylläpidettyä ja sisällytettyä päiviinsä toiminnallisuutta. Tässä mielessä esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan voidaan ajatella tuovan ajankäytöllistä struktuuria työttömien henkilöiden päiviin sekä antavan mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Mäntyneva ja Isola (2019) tarkastelivat kuntouttavan työtoiminnan ulottuvuuksia pitkäaikaistyöttömien parissa ja pohtivat artikkelissaan miten työvoimapolitiittisten palveluiden tuottamat toimintamahdollisuudet joko avartavat tai rajaavat yksilöiden toimijuutta. He nostavat esiin kysymyksen siitä, että miten sosiaaliturva, erilaiset palvelut ja aktivoinnin kautta tapahtuva osallistaminen auttavat suuntaamaan pitkäaikaistyöttömien toimijuutta uuteen suuntaan ja missä tilanteissa velvoittavan politiikan toimenpiteillä on aidosti rakentavia ja myönteisiä vaikutuksia. Heidän mukaansa kuntouttavaan työtoimintaan ja työvoimapolitiikan käytäntöihin ja lainsäädäntöön yleensäkin tulisi tulla enemmän painotuksia pitkään työttömänä olleiden ihmisten siteiden vahvistamiseen erilaisiin yhteiskuntaryhmiin nähden.

Mäntysaaren (2019) mukaan sosiaalityössä tulisi enemmän paneutua työttömyyteen ja peräänkuuluttaa erityisesti sosiaalityön tutkimusta, jotta pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen löytyisi tehokkaampia keinoja. Sosiaalityön keskeisimmäksi tavoitteeksi voidaan lukea syrjäytymisen ehkäisemisen muutostyön keinoin ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vastaisen toiminnan niin yksilöllisellä kuin rakenteellisella tasolla (Raunio 2009, s. 88). Moni aikuissosiaalityön asiakas on työtön tai jollakin tapaa työkyvytön. Aikuisten parissa toimiva sosiaalityöntekijä liittyy tätä kautta vahvasti osaksi työ- ja sosiaalipoliittista kokonaiskuvaa.

Sosiaalityötä aikuisten parissa voidaan peilata käsitykseen aikuisuudesta. Aikuista voidaan pitää yhteiskunnassa vastuullisena ja aktiivisena toimijana, ja tästä näkökulmasta sosiaalityö voi määrittyä ihmisten aktivoinniksi ja vastuuttamiseksi (Juhila, 2008, s. 48–49). Käsitykset pärjäävästä aikuisesta ovat osittain tuotosta uusliberalismista ja New Public Managementin suuntaisesta ideologiasta (Eräsaari, 2006, s. 87). Yksilön vastuun ottaminen itsestään ja selviytymisestään liittyy myös palveluiden niukentamiseen ja tehostamiseen (Juhila, 2006, s. 72).

Toisaalta vastapuheena yksilön vastuuttamiselle toimii sosiaalityön näkökulmasta sellaisen henkilöiden tukeminen, jotka ovat ajautuneet heikkoon asemaan ja syrjäytymisvaaraan (Pohjola, 2016, s. 87). Aikuissosiaalityössä aktivoinnin ja tukemisen voisikin nähdä yhdistyvän työorientaatioksi, jossa tuetaan ja autetaan vaikeaan tilanteeseen joutunutta henkilöä selviytymään, mutta toisaalta lopulta pärjäämään omillaan ja ottamaan vastuuta elämästään. Karjalainen ja kumppanit (2019, s. 24) peräänkuuluttavatkin tulevaisuuden aktivointipolitiikkaan ihmisiä lannistavien toimenpiteiden sijaan toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistamista sekä merkityksellisyyden tunteeseen panostamista.

Heinosen (2014, s. 47–52) mukaan Suomessa vallitsee aidosti uusliberalistinen yhteiskuntapoliittinen linja, joka on perustavanlaatuisesti murtanut perinteistä hyvinvointimalia. Tämän murroksen seurauksena kuntien taloudellinen ahdinko liittyen julkishallintoon, sosiaaliturvan leikkaukset, työttömyys ja arjen epävarmuus ovat uusi normaali. Tästä johtuu, että sosiaalityössä kohdataan entistä voimakkaammin pitkittyneen tai pysyvän työttömyyden ja osattomuuden lieveilmiöitä. Näitä haasteita ei ratkaista yksinomaan perinteisin sosiaalityön menetelmin vaan rakenteellisen sosiaalityön tekeminen on aivan välttämätöntä.

2.2 Työttömyyspuhe

Kun puhutaan työvoimapolitiikasta, muodostetaan työttömistä ja heihin kohdistetuista toimenpiteistä erilaisia mielikuvia, jotka ovat omalta osaltaan ohjaamassa niin tavallisten kansalaisten kuin myös viranomaisten toimintaa. Työttömyys ilmiönä nähdään maailmanlaajuisesti yhteiskunnallisena ongelmana ja poliittisessa puheessa sitä vastaan käydään hyvin konkreettisin sanankääntein. Straehle, Weiss, Wodak, Muntigl, ja Sedlak (1999) tarkastelivat, kuinka työttömyys rakentui Euroopan unionin poliittisissa diskursseissa sellaiseksi ongelmaksi, jota vastaan täytyy taistella. Näiden ilmaisujen takaa oli hahmotettavissa yhdistävä metafora Struggle (Suom. taistelu, kamppailu, pyristellä vastaan), joka kuvasti työttömyyden vastaisen toiminnan ulottuvuuksia ja sitä, kuinka tiukasti työllisyyteen ja työttömyyteen liittyvät puhetavat ovat sidoksissa talouspuheeseen.

Työttömyyteen ja työttömiin henkilöihin kohdistuva puhe kumpuaa niistä asenneilmapiireistä ja mielikuvista, joita yhteiskunnassa vallitsee. Työttömyyttä katsotaan myös moraalifilosofisesta näkökulmasta ja siihen saatetaan liittää negatiivisia miellejhtymiä. On

ikään kuin väärin, laiskaa tai rikollista olla työtön, koska vastuullinen aikuinen käy töissä, elättää perheensä ja tekee osansa yhteiskunnan ylläpitämiseksi. Saari, Behm ja Lagus (2017, s. 207) lähestyivät tätä tematiikkaa tarkastelemalla nettikeskusteluita, joista piirtyi kuva suhteellisen kovasta suhtautumisesta vähävaraisia ja sosiaaliturvan varassa eläviä henkilöitä kohtaan. Yleinen käsitys nettikeskustelijoiden keskuudessa oli, että työttömät identifioitiin laiskoiksi ja tietoisesti työn ulkopuolelle jättäytyneiksi. He myös kuvasivat tämän luonnehdinnan sopivan suureen osaan työttömistä.

Työttömyyden ja sosiaaliturvaetuuksiin liittyvä stigma on todellinen ilmiö, jota myös poliittisessa puheessa voidaan vahvistaa. Woodham (2012) on tarkastellut Uuden Seelannin sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä sosiaalietuuksiin ja niiden saajiin kohdistettua puhetta. Uudistuksen ytimessä oli hallituksen päämääränä työllisyyden kasvu. Tätä tavoitetta kuvattiin erityisesti matkametaforan kautta. Matka- ja terveystaforia käytettiin kuvaamaan hallituksen uusliberalistista politiikkaa siten, että hallitus esitettiin eräänlaisena oppaana, joka ohjaa ja kannustaa työttömiä vapauttamaan itsensä sosiaaliturvaetuuksien epäterveellisestä otteesta. Sosiaaliturvaetuuksien leikkaamiset kuvattiin tässä viitekehyksessä työttömien kannustamisena. Woodham tuo esille, että tällaisella retoriikalla sosiaaliturva ja siihen nojautuvat ihmiset esitettiin kielteisesti.

Muutama vuosi sitten Suomessa käytiin julkista keskustelua työttömyydestä ideologisena valintana. Kirjailija Ossi Nyman nousi tuolloin otsikoihin, kun hän esitteli haastattelussa elämänfilosofiaansa. Nyman kertoi olevansa ideologisesti työtön, koska työ ei ole hänen mielestään millään muotoa mielekäästä eikä sitä tulisi tehdä vain sen itsensä takia. Hän myös havainnollisti sitä, kuinka toimii työttömyysetuuksien suhteen ilman oikeaa aikomusta ottaa työtä vastaan. Tapauksesta aiheutunut laaja keskustelu ilmensi monella tapaa työttömiin henkilöihin kohdistuneita stereotyyppioita. Tapauksesta teki myös poikkeuksellisen se, että Uudenmaan TE-toimisto ilmoitti aloittavansa selvityksen liittyen Nymanin työmarkkinatukeen (Teittinen, 2017).

Laakso (2018) perehtyi aiheeseen tarkastelemalla eri lähteissä käytyjä internet keskusteluita Nymanista ja analysoi millaiseksi henkilöksi Nymania keskustelun pohjalta määriteltiin. Hänen mukaansa Nymanista rakentui verkkokeskusteluissa laiskan työttömän perikuva, joka on samaan aikaan myös moraaliton vältellessään töitä. Nymanin ajatukset

herättivät pohdintoja siitä, että eikö hän, työtön henkilö, häpeä puhuessaan olevansa tyytymätön työttömyyteensä. Keskusteluissa luonnehdinnat oikeanlaisesta ja vääränlaisesta työttömyydestä nousivat keskiöön. Nyman irrotettiin tämän lisäksi omasta persoonastaan ja hänen kauttaan alettiin puhua laajemmin ”Osseista”, jotka yhtäältä ilmensivät arvo-maailmaltaan hyvinvointivaltion vihollisia ja toisaalta yhdistivät verkkokeskustelijoita määrittelemään oikeanlaisia yhteiskunnallisia arvoja.

Olennainen kysymys työvoimapolitiikassa ja työttömyysdiskursseissa on se, että täytyykö työttömän ansaita tuki ja turva vai onko se lähtökohtaisesti oikeus riippumatta siitä mitä työtön henkilö tekee tai ei tee. Lähteenmäki (2020) päätyi pohtimaan työttömyysturvan ansaitsemisen kysymystä. Hänen tutkimuksensa mukaan ansaitsemisellakin oli tietynlaiset, valtion asettamat, reunaehdot. Työttömän on siis ansaittava työttömyysturva valtion määrittämien aktivointitoimien kautta siinäkin tapauksessa, että ne eivät johtaisi työllistymiseen.

Käsityksistä työttömien ansaitsevuudesta poliittisessa puheessa on myös tehty tutkimusta. Tarkiainen (2020a) tarkasteli suomalaisten kansanedustajien puhetta työttömyydestä liittyen eduskunnan keskusteluun aktiivimallista. Analyysin tuloksena hän pystyi paikantamaan kolme puhetapaa työttömien ansaitsevuudesta. Nämä puhetavat tai työttömistä luodut konstruktiot olivat vapaasti suomennettuna seuraavat: toimeliaat, avuttomat ja vapaamatkustajat. Toimeliaat edustivat puheessa työttömiä, jotka osoittivat aktiivisuutta ja olivat sitä kautta ansaitsevia, mutta jotka eivät pystyneet vaikuttamaan omaan tilanteeseensa ponnisteluistaan huolimatta. Avuttomat henkilöt määräytyivät eräänlaisen uhriasetelman myötä, joka ilmensi sitä, kuinka lohduttomassa asemassa he olivat. Nämä henkilöt eivät tarvitse yhteiskunnan osalta sanktioita vaan myötätuntoa ja hyvinvointivaltion tarjoamaa suojaa. Viimeinen konstruktio, vapaamatkustajat, rakentui ajatuksista työhön kelpaavista, mutta sitä vieroksuista henkilöistä, joiden asenne ei palvele yhteiskunnan etua.

Tarkiaisen (2020a) analyysin mukaan kahta ensimmäistä konstruktia ylläpitivät pääsääntöisesti opposition kansanedustajat aktiivimallin kritiikissään, kun taas vapaamatkustajan konstruktia puolestaan hallituspuolueiden kansanedustajat puhuessaan aktiivimallin välttämättömyyden puolesta. Kaikki kolme konstruktia olivat kuitenkin sekä opposition että hallituspuolueiden jäsenten yhteisen keskustelun tulosta, ja ne rakentuivat re-

toristen keinojen kautta kansanedustajien puheessa täysistunnossa. Nämä kolme konstruktia myös havainnollistavat missä viitekehyksessä Suomen työvoimapolitiikassa työttömyydestä puhutaan.

Tarkiainen (2020b) tutki myös pitkittyneeseen työttömyyteen liittyviä puhetapoja eri aktivointipolitiikan toimijoiden taholta. Tutkimuksen aineiston tuottamat toimijat olivat työttömät henkilöt itse, aktivointipolitiikkaa toimeenpanevat työntekijät ja aktivointipolitiikan säätäjät eli kansanedustajat. Tutkimuksen tarkoitus oli tehdä näkyväksi, miten työttömien henkilöiden toimijuus näyttäytyy näiden tahojen puheessa ja luoda kokonais käsitys siitä millä tavalla työttömien henkilöiden ansaitsevuus ja velvollisuudet tehdään suomalaisessa kontekstissa näkyväksi. Tutkimuksessa selvisi, että työttömien henkilöiden toimijuus rakentuu kolmen puhetavan kautta tilanne- ja tavoitekohtaisesti. Nämä puhetavat ovat toiseutettu, uhriutettu ja yritteliäinen toimijuus. Keskeinen havainto on se kuinka eri toimijoiden puhe ja sen yhtäläisyydet tuovat näkyväksi kulttuurisesti totutun tavan puhua työttömyydestä, jossa yhdistyvät ajatukset työttömän ansaitsevuudesta ja yksilön vastuun näkökulmat.

3 TUTKIMUSASETELMA

Laajemmassa viitekehyksessä maisterintutkielmani paikantuu sosiaaliseen konstruktio-
nismien tutkimusperinteeseen. Jokisen (2016, s. 338) mukaan kielenkäytön ja retoriikan
myötä rakentuva sosiaalinen todellisuus on tulkittavissa eri näkökulmista. Näin ollen to-
dellisuudesta voidaan konstruoida useita toisistaan poikkeavia hahmotuksia. Sitä ei siis
käytetä yksinomaan asioiden kuvailemiseen. Kielenkäyttö voidaan ajatella tapana tuottaa
merkityksiä ja sen avulla voidaan pyrkiä ympäröivän maailman muokkaamiseen (Galbin,
2014, s. 90). Retorinen analyysi niin ikään korostaa todellisuuden tulkinnallista luonnetta
(Jokinen, 2016, s. 338).

Sosiaalisen konstruktionismin mukaan tiedon uskotaan syntyvän sosiaalisten prosessien
myötä. Sisäistäessään tai kategorioidessaan asioita ihminen on aina sidoksissa sosiaali-
seen, kulttuuriseen ja ajalliseen ulottuvuuteen. Ihmisen ymmärrys asioista rakentuu ker-
roksittain ja muovautuu alituisesti sosiaalisessa kanssakäymisessä. Näin on myös itses-
tään selviltä vaikuttavien asioiden kanssa. (Burr, 2015, s. 2–4.) Berger ja Luckmann
(1994, s. 13) toteavat, että todellisuuden sosiaalisen rakentumisen tutkimuksessa on olen-
naista tarkastella niitä mekanismeja, joita itsestäänselvyyksiin liittyy.

Tutkielman tutkimuskysymys muotoutui usean vaiheen jälkeen ja lopulta poikkesi mer-
kittävästi tutkimussuunnitelmastani. Alun alkaen tavoitteeni oli selvittää, millaisia retori-
sia keinoja puolueet käyttivät Facebook -tilapäivityksissään. Jokisen (2016, s. 368) mu-
kaan tämä ei yksistään ole tutkimuksellisesti kovin merkityksellistä. Sen sijaan retoristen
keinojen paikantaminen on tarkoituksenmukaisempaa nähdä osana laajempaa tutkimus-
tehtävää, jolloin on mahdollista tehdä tulkintoja kielenkäytön monipuolisuudesta ja hah-
mottaa miten sillä rakennetaan sosiaalista todellisuutta. Päädyin syventämään retorista
analyysia retorisen diskurssianalyysin ja metafora-analyysin suuntaan tarkastelemalla
puolueiden suosimaa metaforien käyttöä. Tutkielmassani kysyn,

millaisia metaforisia ilmauksia puolueiden työvoimapolitiikkaan liitty-
vissä Facebook -tilapäivityksissä on ja kuinka niitä käytetään?

3.1 Tilapäivitykset tutkielman aineistona ja tutkimusympäristön tarkastelu

Tarkastelen puolueiden käyttämää retoriikkaa Facebookissa niiden omilla virallisilla Facebook-sivuilla. Päätös hyödyntää internettiä aineiston keruussa oli tietoinen. Laaksonen ym. (2013, s. 18–19) toteavat, että internettiä voidaan ajatella tutkimuksen välineenä, kohteena, paikkana tai lähteenä. Tähän peilaten internet toimii tutkielmani paikkana ja lähteenä, koska tarkastelen siellä sijaitsevaa poliittista retoriikkaa ja aineistoni on kokonaisuudessaan peräisin sieltä. Silverman (2013, s. 224–227) toteaaakin internetin olevan oiva paikka koota aineistoa, jota olisi muilla keinoilla vaikea saavuttaa. Tutkielman kannalta on kuitenkin tärkeää arvioida aineiston keruun teknisiä edellytyksiä, kuinka paljon aineistoa on riittävästi ja olisiko kenties mielekästä täydentää kerättyä aineistoa jollakin tapaa.

Olennainen asia sosiaalisen median tutkimuksessa on tarkastella sitä luotettavuuden näkökulmasta. Yksi hyvä mittari luotettavuuden kannalta on aineiston ajankohtaisuus (Valli & Perkkilä, 2015, s. 119). Tästä syystä pidin tärkeänä, että puolueiden tilapäivitykset olivat kaikki vaalien alla julkaistuja. Näin ollen aineisto koostuu yksinomaan vuoden 2019 puolella julkaistusta tilapäivityksistä. Päätökseni olla tarkastelematta kaikkia vaaleihin osallistuneita puolueita johtui aineiston koon rajaamisesta maisterintutkielman tarkoitukseen sopivaksi. Mikäli olisin sisällyttänyt tutkielmaan kaikki puolueet, olisi työstä tullut varsin laaja. Valitsin edellä mainitut puolueet, koska halusin saada mukaan riittävän edustuksen hallitus- ja oppositiopuolueista. Aloitin aineiston keruun käymällä läpi kaikki puolueiden Facebook -tilapäivitykset vuodelta 2019.

Tein pitkällistä etukäteispohdintaa aineiston rajaukseen liittyvistä kysymyksistä. Päätin aluksi ottaa kuvakaappauksen kaikista niistä päivityksistä, jotka liittyivät jollakin tapaa työllisyyteen/työttömyyteen, aktivointiin/aktiivimalliin, toimeentuloon, syrjäytymiseen, köyhyyteen, eriarvoisuuteen, koulutukseen ja palkkaukseen. Kuvakaappauksen ottamisen jälkeen tallensin ne PDF-tiedostoiksi ja jaoin jokaisen puolueen kuvakaappaukset omiin kansioihinsa aikajärjestykseen. Tämän jälkeen tarkastelin kerättyä aineistoa työvoimapolitiikkaan liittyvien käsitteiden kautta ja poistin tilapäivitykset, jotka menivät mielestäni selvästi ohi rajaamani aihealueen. Poistin esimerkiksi tilapäivitykset, jotka käsittelivät yksinomaan jotakin tiettyä ilmiötä kuten syrjäytymistä, koulutusta tai eriarvoisuutta ilman puolueiden tekemää yhteyttä työelämään tai työvoimapolitiikkaan.

Lopullinen aineisto koostuu yhteensä 136 Facebook -tilapäivityksestä, jotka ajoittuvat aikavälille 1.1.–14.4.2019. Aineiston tilapäivitysten lukumäärät jakautuvat puolueittain seuraavasti: Keskusta 20 kpl, Kokoomus 21 kpl, SDP 46 kpl, Perussuomalaiset 19 kpl ja Vasemmistoliitto 30 kpl. Tutkielmani aineistoa voidaan nimittää luonnolliseksi aineistoksi, koska en ole tutkijana osallistunut sen tuottamiseen muuten kuin keräämällä tilapäivityksiä. Toisin sanoen puolueiden tilapäivitykset olivat olemassa minusta tai tutkielmastani riippumatta. (Antaki, 2008, s. 432.) Yhdeksi aineistokatkelmaksi määritän yksittäisen tilapäivityksen, jonka julkaisemisesta puolue on itse vastannut. Näin ollen jätin aineiston ulkopuolelle muiden käyttäjien tekemät tilapäivitykset puolueiden sivuilla. Aineiston ulkopuolelle jätin myös tilapäivitysten alle tulleet keskustelut. Kuvien tai videoiden visuaalinen analyysi rajautui niin ikään tutkielman ulkopuolelle.

Aineistonkeruun yhteydessä pohdin tutkimuseettisiä lähtökohtia. Perehdyin internetin ja sosiaalisen median tutkimukseen liittyviin eettisiin ohjeistuksiin (Markham & Buchanan, 2012; Kosonen, Laaksonen, Rydenfelt & Terkamo-Moisio, 2018). Sosiaalisen median tutkiminen ei ole irrallaan tutkimuseettisestä pohdinnasta ja on keskeistä tarkastella tutkittavan sosiaalisen median ilmiön suhdetta yksityisyyden ja julkisuuden käsitteisiin. Julkisella sivulla tarkoitan sitä, että kenellä tahansa on pääsy sivustolle katsomaan, siellä julkaistua materiaalia. On toki totta, että myös julkiset sivustot voivat olla jollakin tapaa rajattuja eli siis osittain yksityisiä. Näissä tapauksissa rajattua sisältöä pääsee näkemään vain tietyt luvan tai jonkin muun valtuutuksen saaneet käyttäjät (Bolander & Locher, 2014, s. 17).

Julkisia sivuja tutkiessaan on syytä pysähtyä pohtimaan, miten tämä voisi saada varmuuden keräämänsä aineiston julkisuudesta tai siitä onko aineisto alun perin tarkoitettu kaikkien nähtäville vai rajatulle yleisölle (Valli & Perkkilä, 2015, s. 118). Facebook on pääosin avoin ympäristö, jossa julkaistu sisältö on kaikkien nähtävillä. Tästä ovat poikkeuksena esimerkiksi salatut ryhmät tai sellaiset ryhmät, jotka ovat säännöissään kieltäneet jakamasta ryhmässä olevaa sisältöä. Jokainen Facebookin käyttäjä voi myös säätää omia tilapäivityksiään koskevat julkisuusasetukset mieleisekseen.

Seuraamani puolueiden viralliset Facebook-sivut ovat täysin julkisia, eivätkä puolueet rajoita käyttäjien pääsyä sivuille tai sisältöjen näkemistä. Asia on itse asiassa päinvastoin.

Julkisuus, näkyvyys ja saavutettavuus ovat poliittiselle puolueelle tärkeitä erityisesti vaalien alla. Puolueet panostavat vaalityössään mainostamiseen ja omien julkaisujensa laajempaan näkyvyyteen. Tämän lisäksi puolueiden sivujen sisältö näkyy kaikille, jotka sivuilla vierailevat riippumatta siitä onko sivuista ”tykännyt” vai ei. Näin ollen puolueiden julkaisemat tilapäivitykset ovat julkisia eikä niiden analysointiin lähtökohtaisesti liity eettisesti arveluttavia kysymyksiä mitä tulee yksityisyydensuojaan.

Kaikkialla verkossa ja erityisesti sosiaalisessa mediassa tapahtuva vuorovaikutus on jatkuvassa liikkeessä ja Facebookissa julkaistuja tilapäivityksiä voi niiden julkaisija koska tahansa poistaa tai muokata. Niiden tykkäys- ja kommenttimäärät voivat niin ikään muuttua ajan kuluessa. Tästä syystä otin jokaisesta tilapäivityksestä kuvakaappauksen ja myös analysoin niitä kuvankaappaushetken mukaan. Olennaista on huomioda, että maisterintutkielmani aineisto edustaa vain sen tarkasteluajankohtaa ja se tulisi nähdä omassa kontekstissaan eli työvoimapolitiikkaa käsittelevinä tilapäivityksinä. Liian kauaskantoisia yleistyksiä aineiston pohjalta tulisi miettiä tarkkaan ja olla varovainen johtopäätösten suhteen, mikäli haluaa tarkastella puolueiden retoriikkaa yleisellä, kaikkea viestintää koskevalla, tasolla.

Olen paikantanut tutkielmani tutkimusympäristön poliittiseen sosiaaliseen mediaan, jotka ovat osa puolueiden vaalikampanjoita. Poliittisella sosiaalisella medially tarkoitan kaikkia niitä viestinnällisiä toimia, joita puolueet tekevät vaalikampanjojensa aikana sosiaalisessa mediassa. Käyttäessäni termiä sosiaalinen media, tarkoitan pääsääntöisesti erilaisia verkossa olevia yhteisöpalveluita (Facebook, Twitter, YouTube sekä blogit), joissa käyttäjät voivat verkostoitua, osallistua vuorovaikutuksen keinoin keskusteluihin ja joissa he saavat sekä jakavat tietoa. Tämän kaltainen sosiaalisen median käyttö on 2000-luvulla tullut kiinteäksi osaksi ihmisten arkea ja sen vuoksi sitä myös tutkitaan ja hyödynnetään tutkimuksissa monella tapaa (Laaksonen, Matikainen & Tikka, 2013, s. 9).

Sosiaalisessa mediassa tapahtuva poliittinen viestintä, jonka voi yhdistää vaalikampanjointiin, on itsessään niin laaja kokonaisuus, että päätin rajata tarkasteluni yhteisöpalvelu Facebookiin. Vuodesta 2006 lähtien Facebook on ollut kaikille käyttäjille avoin ja myös yritykset ja muut tahot ovat voineet perustaa sinne oman sivunsa. Ajan saatossa myös poliittiset puolueet ovat perustaneet sivunsa sinne. Facebook oli minulle luontainen valinta, koska olen tottunut aktiivisesti seuraamaan poliittista keskustelua sen välityksellä.

Vaaleissa yksittäisten ehdokkaiden ja puolueiden vaalikampanjoiden tavoitteena on saada mahdollisimman moni äänestäjä käyttämään äänensä toivotulla tavalla. Retoriikka on vaalikampanjoissa keskeisessä asemassa ja sen areenat ovat moninaiset. Ehdokkaat ja puolueet kampanjoivat perinteisesti ”turuilla ja toreilla”, lehdissä, radiossa ja televisiossa sekä internetissä. Strandberg (2016, s. 96) tuo esiin, että 1990-luvun lopulta lähtien internetin käyttö vaalikampanjoiden yhteydessä on ollut kasvava ilmiö. Sosiaalisesta mediasta onkin muodostunut keskeinen osa suomalaista vaalikontekstia erityisesti 2010-luvulta lähtien.

Paloheimo (2007) jaottelee vaalikampanjat perinteiseen, moderniin ja jälkimoderniin kampanjaan. Nykyaikaiseen, eli jälkimoderniin, vaalikampanjaan kuuluu erottamattomana osana viestinnällisyys ja tätä nykyä myös sosiaalinen media. Borg ja Moring (2005, s. 47) kuvaavat vaalikampanjaa yksinkertaistettuna puolueiden ja niiden ehdokkaiden kohtaamisena äänestäjien kanssa. Puolueet vetoavat äänestäjiin, jotta saisivat vaaleissa ääniä. Äänestäjät puolestaan etsivät tietoa omista lähtökohdistaan ja pyrkivät saamaan vahvistusta äänestyspäätöksiinsä. Kyseessä on vuorovaikutustilanne, jossa käytetään viestinnällisiä keinoja.

Näkemykseni mukaan tarkasteleman Facebook-tilapäivitykset ovat osa puolueiden vaalikampanjoita. Perustan ajatuksen sille, että kaikki aineiston tilapäivitykset on julkaistu ennen vaaleja. Jokainen puolue myös julkaisi vaaliohjelmansa alkuvuodesta 2019. On kuitenkin mahdotonta sanoa tarkasti, milloin puolueen vaalikampanja virallisesti alkaa ja milloin loppuu. Paloheimo (2007, s. 299) nostaakin esiin ajatuksen eräänlaisesta jatkuvasta kampanjoinnista erityisesti internetin aikakaudella, joka tarkoittaa sitä, että puolueet pyrkivät aktiivisesti viestimään tekemisistään sekä esiintymään niin, että heidän maineensa ei kärsisi. Toisaalta myös kansalaiset seuraavat ja tekevät arvioita puolueista koko vaalikauden ajan.

Suomessa kansallista vaalitutkimusta on toteutettu vuodesta 2003 lähtien. Tutkimusten tarkoitus on tuottaa ajantasaista tietoa demokratian tilasta ja tarkastella politiikan muutoksia (Suomen vaalitutkimusportaali, 2019). Sosiaalisen median vaikutusta ja käyttöä vaalien yhteydessä on enenevässä määrin tutkittu 2010-luvun aikana. Moring ja Mykkä-

nen (2012) tarkastelivat vuoden 2011 eduskuntavaalien vaalikampanjoita viestinnällistymisen näkökulmasta. Päätelmissään he toteavat, että eduskuntavaaleissa menestyi parhaiten puolue, joka kykeni erottautumaan muista käyttämällä nykyaikaisia kampanjatekniikoita. Tästä huolimatta puolueiden ja ehdokkaiden kampanjoinnissa ei ollut aikaisempiin eduskuntavaaleihin verrattuna nähtävissä suurta muutosta ja ylipäättään oli vaikea arvioida politiikan viestinnällistymisen murrosta ilman pidempiaikaisempaa seuranta.

Strandberg (2012) tarkasteli puolestaan vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaista sosiaalisen median käyttöä ja vaikuttavuutta. Hänen mukaansa sosiaalisen median vaikutus jäi odotettua paljon maltillisemmalle tasolle. Huomionarvoista oli nuorten äänestäjien osuus sosiaalisen median käyttäjistä mikä voi tarkoittaa, että vaalien seuraamistavat muuttuvat ikäpolvien mukana. Strandberg (2016) tutki sosiaalista mediaa myös vuoden 2015 eduskuntavaalien yhteydessä. Keskeisenä huomiona tutkimuksessa oli suurten puolueiden vaikiintunut asema sosiaalisen median viestinnässä. Strandbergin tutkimuksen mukaan vuoden 2015 eduskuntavaaleista ei kuitenkaan tullut siinä määrin ”somevaalit” kuin aikanaan lehdistössä uumoiltiin. Tulokset osoittavat, että vaikka sekä kansalaisten että poliitikkojen sosiaalisen median käyttöaste on kasvanut, niin monessa suhteessa suuria muutoksia ei ole tapahtunut verrattuna aikaisempiin vaaleihin.

Vaaleja käydään yhä paljon perinteisin keinoin. Sosiaalisen median vaikutusta tai merkittävyyttä ei ole kiistäminen ja siitä on muodostunut yhdenlainen politiikan areena, jonka pitkän aikavälin vaikutusten arviointiin tarvitaan monipuolista tutkimustietoa. (Strandberg, 2016.) Toistaiseksi Paloheimon (2007) ajatus jälkimodernista vaalikampanjoinnista tuntuu vastaavan todellisuutta siinä mielessä, että sosiaalinen media on verrattain uusi viestinnän kanava, mutta se ei niinkään ole muuttanut itse poliittista puhetta. On kuitenkin tehty tutkimusta, jonka yhteydessä pohditaan, onko sosiaalisen median myötä sittenkin alkanut uusi vaalikampanjoiden aikakausi (Lilleker, Tenscher & Štětka, 2015).

Kansainvälistä tutkimusta sosiaalisen median roolista ja osa-alueista erilaisissa vaaleissa on tehty runsaasti. Chmielewska-Szlajfer (2018) tarkasteli kuinka sosiaalisen median alustoilla käydyn keskustelun seuraaminen voi toimia vaalituloksen ennustamisessa. Omaa tutkielmaani lähempänä olevaa tutkimusta on tehty esimerkiksi liittyen Israelin vaaleihin, jossa Bronstein, Aharoni ja Bar-Ilan (2018) saivat selville, että poliitikkojen julkaisemat Facebook-tilapäivitykset, joista löytyi Aristoteelisen pathoksen, eli muun

muassa tunteisiin vetoavia, elementtejä ja puhetapoja saivat osakseen suurimman huomion tykkäysten, jakojen ja kommenttien muodossa. Xenos, Macafee ja Pole (2017) puolestaan huomioivat, että vuoden 2010 Yhdysvaltain edustajainhuoneen vaaleissa keskeiseksi ei noussut enää se oliko poliittinen taho tai ehdokas sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa, vaan se kuinka hän siellä toimi tai minkälaista sisältöä hän sinne latasi.

3.2 Retorinen analyysi tutkielman kontekstissa

Laadulliselle tutkimukselle ominaisella tavalla olin kiinnostunut puolueiden retoriikasta ilmiötasolla ja halusin luoda ymmärrystä tulkinnan keinoin (Mason, 2002, s. 3–4). Tutkielman aineiston analyysissä käytin retorista analyysia, jossa oli retorisen diskurssianalyysin elementtejä. Sovelsin myös metafora-analyysien metodeja. Metaforatutkimus on pitkälti yhteydessä diskurssianalyttisiin suuntauksiin, mutta niistä poiketen metaforien analyysissä edetään yleensä yksittäisistä metaforista kohti niiden myötä avautuvia laajempia diskursseja (Hellsten, 1997, s. 5).

Tutkielman analyysimenetelmä pohjautuu Arja Jokisen (2016, s. 344–367) listaukseen suostuttelevista ja vakuuttavista retorisista keinoista. Nämä puolestaan perustuvat Potterin (1996), Perelmanin (1996) ja Billigin (1987, 1991) teoksissa esitettyihin keinoihin. Neljä ensimmäistä retorista keinoa liittyvät argumentin esittäjään, kun taas loput kymmenen itse argumenttiin. Argumentin esittäjään liittyvät keinot ovat *etäännyttäminen omista intresseistä, puhujakategorioilla oikeuttaminen, liittoutumisasteen säätely ja konsensuksella tai asiantuntijalausunnolla vahvistaminen*. Itse argumenttiin liittyvät keinot ovat puolestaan *tosiasiapuhe, kategorioiden käyttö, yksityiskohdilla tai narratiiveilla vakuuttaminen, numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen, metaforat, ääri-ilmaisujen käyttö, kontrastiparien käyttö, toisto ja tautologia, kolmen lista ja oletettuun vasta-argumenttiin varautuminen*.

Tilapäivitysten retoristen keinojen tunnistaminen oli varsinaisen analyysin perusta, jonka toteuttamisen jälkeen minulla oli useita etenemisvaihtoehtoja. Havaittuani, että jokainen puolue käytti metaforisia ilmauksia varsin monipuolisesti, päätin keskittyä niihin ja selvittää millaisia nämä ilmaisut olivat. Tutkielmani kontekstissa käsitän metaforisen ilmauksen melko laajasti. Ne muodostuvat pääsääntöisesti monimerkityksellistä sanoista,

mutta voivat myös olla kokonaisia lauseita. Metaforien tunnistamisessa käytin MIP (*metaphor identification procedure*) -metodia (Pragglejaz Group, 2007, s. 3). Tämän lisäksi tavoitteeni oli saada ymmärrystä siitä, millaiseksi puhe työvoimapolitiikasta rakentui näiden metaforisten ilmausten myötä.

Tutkielman kokonaisuuden kannalta on oleellista tuoda näkyväksi analyysin ominaisuuksia ja myös sen rajoitukset. Yleisesti retoriikan tutkimuksessa ei tulkita tutkittavan kohteen olemusta sellaisenaan, vaan siinä keskitytään sen argumentoinnin tutkimiseen (Billig, 1987, s. 138). Tutkielmani kontekstissa tämä näkyy siten, että pidättäydyn ottamasta kantaa tai arvioimasta sitä, onko puolueiden tilapäivityksissä välittyvä käsitys todellisuudesta oikea tai väärä. Tavoitteeni oli tulkita, millaisia metaforisia ilmauksia puolueet käyttivät, ja missä yhteydessä näin tapahtuu. Pidin tärkeänä, että tutkijapositionssani pyrkisin kaikissa tulkinnoissani objektiivisuuteen.

Retoriikka on kiteytettynä toimintaa kommunikaation välityksellä. Toisin sanoen argumentointi voidaan nähdä tekemisenä tai sosiaalisena toimintana (Jokinen, 2016, s. 338–339). Retoriikan avulla voidaan esittää yleisölle, kuulijoille tai lukijoille haluttu kuva jostakin ilmiöstä, vaikuttaa heidän tunteisiinsa ja myös ohjata heidän tekemisiään toivottuun suuntaan (Karvonen, 1999, s. 76). Retoriikka on kaunopuheisuuden ohella paljon muutakin. Perelman (1996, s. 16) määrittää retoriikan pääsääntöisesti tietoiseksi toiminnaksi, jolla pyritään saamaan tai lujittamaan kuulijakunnan kannatus. Sen avulla tavoitellaan hyväksyntää omille väitteille ja suostutellaan viestin vastaanottajia.

Retoriikan suhde politiikkaan on ilmeinen ja sitä tarkastellaan poliittisessa tutkimuksessa ahkerasti (Palonen & Summa, 1998, s. 7–13). Jo Aristoteles (1997, s. 16–17) jakoi puheen lajit kolmeen osaan, joista poliittinen puhe oli yksi. Poliittiselle puheelle on Aristoteleen mukaan ominaista saada ihmiset ajattelemaan tulevaisuutta ja pyrkiä vakuuttamaan kuulijat antamaan kannatuksensa puhujalle. Vakuuttamisen keinot jakautuvat kolmeen; *ethos*, *pathos* ja *logos*. Kiteytettynä *ethos* merkitsi puhujan luonteeseen liittyviä vaikuttamisen keinoja, *pathos* puolestaan kuulijan mielentilaan, kuten tunteisiin liittyviä keinoja, sekä *logos* itse viestiin liittyviä keinoja. (Mts., 1997, s. 11.)

Puolueiden tilapäivityksissä oleva argumentointi ja käsitykset eivät ole tyhjiössä, kuten ei mikään muukaan argumentaatio. Billigin (1991, s. 87) mukaan argumentaatio on aina

osa laajempaa kontekstia, jota voidaan nimittää argumentaatiokontekstiksi tai retoriseksi kontekstiksi. Jokaisen puolueen omalla Facebook-sivulla vallitsee tietyt pelisäännöt, normit ja kulttuuri. Nämä asiat vaikuttavat siihen, miten kussakin retorisessa kontekstissa viestitään. Vaalien läheisyys ja käynnissä oleva vaalikampanja on yksi osatekijä, jolla eittämättä on vaikutusta retoriseen kontekstiin verrattuna esimerkiksi vaalien jälkeisiin aikoihin. Tästä syystä on keskeistä, että argumentaation tulkinnassa otetaan huomioon konteksti, jossa se on rakentunut (Summa, 1989, s. 94).

Retorisen kontekstin lisäksi on keskeistä tarkastella, kenelle argumentaatio tai puhe on kohdistettu. Puolueiden Facebook-sivuilla julkaistu julkinen tilapäivitys ei ole yksinomaan suunnattu puolueen omille jäsenille, jotka osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin vaan kaikille, jotka sivuilla vierailevat tai jotka näkevät tilapäivitykset jotakin muuta kautta. Lillqvistin ja Louhiala-Salmisen (2014) mukaan organisaation on lähestulkoon mahdoton arvioida sosiaalisen median sivuillaan vierailevien ihmisten määrää. Onkin ensiarvoisen tärkeää muistaa tämän näkymättömissä olevan, mutta mahdollisesti valtavan, ihmismäärän merkitys. Tämä laaja yleisö on vakuutettava ja saatava omalle puolelle siinä missä aktiivisesti keskusteluun osallistuvat henkilöt. Tähän peilaten on perusteltua olettaa, että puolueet ovat tilapäivityksiä julkaistessaan ainakin osaksi tietoisia tilapäivitysten aiheuttamista reaktioista. Tehokkaaseen argumentointiin liittyykin aina jonkinlainen tietoisuus yleisöistä (Summa, 1998, s. 67; Perelman, 1996, s. 21, 155–156).

Kuten olen tuonut esille, metaforat olivat käytetyin retorinen keino puolueiden tilapäivityksissä. Ne ovat eräänlaisia kielikuvia. Kakkuri-Knuuttilan (1998, s. 258–260) mukaan ne ovat käsitteitä tai sanoja, jotka eivät vastaa niiden kirjaimellisia merkityksiä. Niiden avulla väritetään puhetta, luodaan mielikuvia ja havainnollistetaan asioita. Metaforan avulla voidaan esimerkiksi tehdä tuntematon asia helpommin sisäistettäväksi rinnastamalla se johonkin vastaanottajalle tuttuun asiaan. Metaforat voivat olla varsin tehokkaita retorisia keinoja ja monelta osin ne ovatkin kietoutuneet arkipäiväiseen kielenkäyttöön. Toisaalta ne ovat kuitenkin voimakkaasti kulttuurisidonnaisia. Metafora toimii siis vain, jos kuulija ymmärtää sen samalla tavalla tai viestijän toivomalla tavalla.

Suurin osa sanoista voidaan tulkita metaforiksi, jos niitä käytetään sellaisessa kontekstissa, joka mahdollistaa sen (Charteris-Black, 2011, s. 29).

Metaforat voidaan karkeasti jakaa selvästi tunnistettaviin ”ilmi-metaforiin” ja piilossa oleviin ”uinuviin metaforiin”. Toistuvasti käytetty metafora ”kuluu” ja sen ei-kirjaimellista merkitystä ei enää havainnoida asiayhteydessä samaan tapaan. Poliitikassa tällaisia uinuvia metaforia voisivat olla vaikkapa lause *talous jatkaa edelleen kasvuaan* tai *meidän on torjuttava köyhyyttä*. Näitä lauseita on haastava esittää kirjaimellisesti sellaisella tavalla, että ne eivät menetä argumentaatiossa voimaansa. Uinuvat metaforat arkipäiväistyvät ja muuttuvat vaikeammin paikannettaviksi. Tämä aiheuttaa toisaalta sen, että ne voivat olla erittäin tehokkaita retorisia keinoja juuri piilevyytensä vuoksi. Sanavalinnoilla on merkitystä. (Kakkuri-Knuuttila, 1998, s. 260; Perelman, 1996, s. 137–141.)

Poliittisessa kielenkäytössä metaforien päätarkoitus on havainnollistaa omaa kantaa suhteessa poliittisiin kysymyksiin ja tehdä näkyväksi, kuinka suhtautuu erilaisiin ilmiöihin. Niillä voidaan myös verbaalisesti sulkea pois katsantokantoja. Tavallisimmin poliitikot kuvaavat ongelmallisiksi kokemiaan asiantiloja negatiivisiksi mielletävillä metaforilla, kun taas tulevia, yleensä omaan toimintaan liittyviä ratkaisuehdotuksia, positiivisin metaforin. Negatiivisia metaforia liitetään myös esimerkiksi poliittisiin vastustajiin ja positiivisia taas saman mielisiin. (Charteris-Black, 2011, s. 32.) Metaforat ovat keskeisiä apuvälineitä, joilla poliittisessa puheessa pyritään saavuttamaan yleisön luottamus ja sitä kautta laajemmin legitimitetti omalle poliittiselle toiminnalle (Charteris-Black, 2011, s. 33; Chilton, 2004, s. 23).

Metaforista ja niiden tutkimuksesta puhuttaessa viitataan usein Lakoffin ja Johnssonin (1980) kognitiiviseen metaforateoriaan. Kaksikko hahmotteli kyseisen teorian perusajatuksia kirjassaan *Metaphors we live by*. Teorian yksi perusajatus on, että ihmismieli ja ajatteluprosessit ovat pitkälti tiedostamattomia ja abstraktit käsitteet ovat luonnostaan suureksi osaksi metaforisia. Metaforat ovat näin ollen mielenliikkeidemme ja ajatteluprosessiemme ilmentymiä ja näin ollen paljon muutakin, kuin vain tiedostettua kielenkäyttöä ja vertaiskuvia. (Lakoff & Johnson, 1980, s. 3–6.)

Lakoffin ja Johnssonin (1980) mukaan emme käytä metaforia vain sanallisesti selittämään ilmiöitä vaan ne ikään kuin edeltävät sanojamme ajatuksen tasolla. Metaforien käytön tarkastelulla voidaankin ymmärtää, kuinka ajattelemme ja miten järjestämme ajatusiamme mielissämme. Kognitiivisen metaforateorian perusajatus sisältyy käsitteeseen *käsitemetaphora*. Käsitemetaphora on kielenkäytön takana oleva laajempi käsitys aiheesta,

jonka voi hahmottaa metaforisten ilmausten kautta. Toisin sanoen käsittemetaforasta on kyse silloin, kun jotakin käsitteellistä ilmiötä ymmärretään toiselle käsitteelliselle ilmiölle kuuluvien ilmausten kautta. Metafora ei tällöin siis ole yksittäinen ilmaus lauseessa vaan se käsitteellinen alue, jota ilmauksella kuvataan.

Kognitiivista metaforateoriaa on kehitetty eteenpäin ja tutkittu paljon (ks. Lakoff, 1991, 1993, 2002; Ahrens, 2009; Musolff & Zinken, 2009). Vakiintuneesta asemastaan huolimatta se ei ole täysin aukoton ja sen väittämiä on myös tiedeyhteisön sisällä haastettu (ks. Ortony, 1993; Gibbs, 2009). Kognitiivisen metaforateorian kritiikkiin vastaa omalta osaltaan kriittinen metaforateoria, joka on niin ikään merkittävä metaforatutkimuksessa. Kriittisen metaforateorian mukaan metaforassa on hahmotettava kognitiivisen ja kielellisen ulottuvuuden lisäksi myös sen pragmaattinen puoli. Kriittinen metaforateoria pyrkii selittämään, miksi jotakin metaforista ilmaisua käytetään enemmän kuin jotakin toista jossain tietyssä tilanteessa metaforan suhteella retoriikkaan. Metaforat ovat usein tietoisia valintoja, joilla pyritään vaikuttamaan kuulijoihin. (Charteris-Black, 2004, s. 2–7, 28.) Tutkielmani kontekstissa sovelan näiden teorioiden elementtejä, kun retorisen analyysin yhteydessä luokittelen samantyyllisiä metaforisia ilmauksia ja tarkastelen millaisissa työvoimapolitiikan viitekehyksissä ne esiintyvät.

3.3 Analyysin vaiheet

Hirsjärvi ja kumppanit (2016, 232–233) ovat kuvanneet tarkan selonteon olevan laadullisissa tutkimuksissa luotettavuuden perusedellytys. Tutkielmaa lukevalle henkilölle tulee välittyä kaikki olennainen tieto tekemistäni valinnoista. Luotettavuuden näkökulmasta on oleellista, että kerron lukijalle aineiston luokitteluun ja työstöön johtaneet pohdinnat ja perusteet. Sama periaate pätee myös tutkimustulosten esittämiseen, jolloin on pystyttävä selväsanaisesti kertomaan minkälaisiin seikkoihin päätelmät perustuvat.

Ennen varsinaista analyysia luin tilapäivitykset huolellisesti läpi useaan otteeseen ja havainnoin niiden retoriikkaa yleisellä tasolla sekä tunnistin niissä olevia teemoja. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston tarkastelussa huomion voi kiinnittää aluksi moniin seikkoihin esimerkiksi itsestäänselvyksiin tai asioihin, joita aineistosta ei ole ennakko-odosten vastaisesti löydettävissä (Shaw & Holland, 2014, s. 223). Tällainen tapa lähestyä

ja tutustua aineistoon antaa analyysin alkutaipaleelle aineistolähtöisen analyysin elementtejä. Mason (2002, 149) tosin muistuttaa, että täysin aineistolähtöinen lähestymistapa tai objektiivinen tarkastelu ei ole mahdollista, koska tutkijana tulkitsen aineistoa minulle ominaisista lähtökohdista. En siis pääse itseni ulkopuolelle tarkastelemaan aineistoa ”tyhjiöstä” käsin. Tutkijanpositiolla on aina vaikutus laadulliseen tutkimukseen.

Analyysini muodostui kaksivaiheiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa kävin puolue kerrallaan jokaisen tilapäivityksen läpi ja havainnoin, mitä retorisia keinoja niistä löytyi. Lähdin liikkeelle havainnoimalla tilapäivitysten retorisen keinojen kokonaisuutta ja kartoitin helpoimmin havaittavat keinot. Tämän jälkeen kävin tilapäivitykset uudestaan lävitse jokaisen retorisen keinon kohdalla erikseen. Tein päätöksen paikantaa tilapäivityksissä jokaisen retorisen keinon vain kertaalleen. Tällä tarkoitan, että vaikka tilapäivityksissä oli havaittavissa useampi metafora tai kontrastipari, niin laskin kummankin retorisen keinon esiintyneen tilapäivityksessä vain kertaalleen. Pidän valintaa perusteltuna, koska tutkielman kokonaisuuden kannalta kaikkia aineistossa olevia retorisia keinoja ei ollut tarkoituksenmukaista laskea ja kirjata ylös. Olennaisempaa oli yleisesti paikantaa, millaisia retorisia keinoja tilapäivityksissä käytettiin, huolimatta siitä esiintyivätkö ne yksittäisessä päivityksessä yhden tai useamman kerran. Pidin retorisista keinoista lukua tukkimiehen kirjanpidolla.

Kokonaiskuvan saamisen helpottamiseksi olen merkinnyt retoristen keinojen lopulliset esiintymismäärät taulukoksi (Taulukko 1). Lyhensin taulukkoon selkeyden ja käytettävyyden vuoksi puolueiden nimet ja joidenkin retoristen keinojen nimityksiä:

Retorinen keino	Kesk.	Kok.	Sdp.	Ps.	Vas.
Etäännyttäminen	0	1	1	0	0
Puhujakategoriat	2	8	22	0	13
Liittoutumisaste	13	7	18	5	12
Konsensuspuhe	7	10	21	6	18
Tosiasiapuhe	7	11	11	9	13
Kategoriointi	6	3	2	6	2
Narratiivit	15	10	6	2	12
Määrällistäminen	9	13	18	5	15
Metaforat	19	16	40	14	26
Ääri-ilmaisut	7	6	15	4	8
Kontrastiparit	7	9	11	13	15

Toisto	1	2	10	4	10
Kolmen lista	12	7	26	4	9
Vasta-argumentti	3	1	2	1	0

Taulukko 1: Puolueiden retoristen keinojen käyttö

Taulukosta käy ilmi, että puolueet käyttävät tilapäivityksissään useita retorisia keinoja samanaikaisesti varsin kattavasti. Puolueiden retoristen keinojen käyttö ei kuitenkaan ole täysin yhteneväinen ja selkeitä eroavaisuuksia on havaittavissa. Yhdistävä tekijä puolueiden välillä on metaforien runsas käyttö. Yhteensä tunnistin metaforien käytön 115 tilapäivityksestä. Tämä havainto ohjasi kiinnostustani syventyä ilmiön tarkasteluun ja saada selvyys millaisista metaforista oli kyse. Metaforisiksi tulkittavien sanojen ja ilmaisujen tunnistamisessa käytin MIP-metodia. Sen avulla tarkastelin puolueiden tilapäivityksissä olevia lauseita ja poimin niistä monimerkitykselliset sanat ja ilmaukset (Pragglejaz Group, 2007; Steen, 2010, s. 5–10). Seuraavassa annan esimerkin, kuinka sovelsin metodia. Esimerkissä käytän yhtä tutkielmani aineiston tilapäivityksestä irrotettua lausetta:

[--] Tällä hetkellä osa työntekijöistä luhistuu työkuormansa alle [--]

Ensimmäisessä vaiheessa sisäistetään lauseen merkitys. Tulkintani mukaan lause antaa ymmärtää, että osalla työntekijöistä on aivan liikaa töitä ja se tekee työstä selviytymisen mahdottomaksi.

Toisessa vaiheessa erotetaan lauseen sanat omiksi yksiköikseen:

Tällä / hetkellä / osa / työntekijöistä / luhistuu / työkuormansa / alle

Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan jokaista sanaa esiintymisjärjestyksessä suhteessa niiden merkitykseen annetussa kontekstissa, perusmerkitykseen ja kontekstimerkityksen ja perusmerkityksen väliseen yhteyteen. Havainnollistan kolmannen vaiheen toteutusta lauseessa olevien kahden sanan, joista toisen tulkiten metaforiseksi ja toista en, osalta seuraavasti:

Sana: **osa**

Kontekstimerkitys: Lauseessa käytetään sanan nominatiivi muotoa viittaamaan tiettyä osaa subjektien määrästä.

Perusmerkitys: Useita perusmerkityksiä. Sanalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi esineiden palaa suuremmasta kokonaisuudesta tai ihmisten lukumäärää jostain suuremmasta joukosta. Sanalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi tekniikassa jonkin esineen komponenttia. Osalla viitataan myös näytelmän tai elokuvan rooliin.

Kontekstimerkitys vs. Perusmerkitys: Vaikka sanalla on useita perusmerkityksiä, niin kyseisessä lauseessa kontekstimerkityksen ja perusmerkityksen välillä ei ole ilmeistä ristiriitaa. Ne ovat yhteneväiset.

Metaforinen sana: ei

Sana: **luhistuu**

Kontekstimerkitys: Indikatiivi sanasta luhistua. Lauseessa sana ilmaisee sitä, että kaikki työntekijät eivät pärjää suuren työmäärän takia ja sen vuoksi ovat kykenemättömiä selviämään siitä.

Perusmerkitys: Monimerkityksellinen sana, joka tarkoittaa sitä, että jokin romahtaa, painuu kasaan, murtuu, rusentuu, sortuu, kaatuu tai lyyhistyy. Yhtäältä se voi tarkoittaa sitä, että jokin rakennus sortuu tai toisaalta ihmisen fyysisen tai psyykkisen terveyden tai toimintakyvyn romahtamista. Sillä voidaan myös ilmaista sitä, että jokin abstrakti asia lakkaa toimimasta tai vajoaa hallitsemattomaan syöksykierteeseen.

Kontekstimerkitys vs. Perusmerkitys: Lauseessa esiintyvä sana ei ole täysin yhteneväinen konteksti- ja perusmerkityksessä. Sana aiheuttaa ristiriidan, joka tekee lauseesta monitulkintaisen. Lause saattaa tarkoittaa sitä, että työntekijöiden henkinen vointi romahtaa työmäärän takia (työstressi), työntekijöitä kirjaimellisesti jää työkuorman alle tai työmäärä on niin suuri, että se halvaannuttaa työntekijöiden mahdollisuudet tehdä työtä joko rakenteellisessa mielessä tai sitten yksilötasolla.

Metaforinen sana: Kyllä

Kävin aineiston tilapäivitykset yksitellen läpi yllä olevan esimerkin mukaisesti alleviivaan jokaisen ilmauksen, sanonnan ja vertauksen, joka tulkintani mukaan oli joko ilmi-metafora tai uinuva metafora. Tämä työvaihe oli haastava, koska suurin osa metaforisista ilmauksista oli varsin arkipäiväistä kielenkäyttöä. Jouduin useamman ilmauksen kohdalla pitkällisesti pohtimaan, onko konteksti huomioiden kyseessä metafora vai ei. Nämä haasteet ovat metaforien tarkastelussa yleisiä (ks. Cameron, 2003; Pragglejaz

Group, 2007). Alleviivattuani tilapäivitysten metaforiset ilmaukset ja merkittyäni ylös lauseet, joiden yhteydessä ne esiintyivät, aloin yhdistellä samankaltaisia ilmauksia ryhmiksi ja etsimään niille yhteisiä nimittäjiä. Tulkitsin aineiston metaforisten ilmausten jakautuvan pääsääntöisesti neljään metaforaluokkaan

1. Hoivan- ja huolenpidon metaforat
2. Rakentamismetaforat
3. Voimankäytön ja sodan metaforat
4. Matkanteonmetaforat

Ensimmäiseen metaforaluokkaan sisällytin ilmaisut, jotka viittasivat sairauksiin, vammoihin, hoivaan tai huolenpitoon. Toiseen luokkaan listasin pääsääntöisesti rakentamiseen, korjaamiseen, purkamiseen tai remontoimiseen liittyvät ilmaisut. Ylipäättään konkreettiseen tekemiseen liittyvät ilmaisut sijoitin tähän luokkaan. Kolmas luokka pitää sisällään laajasti voimankäyttöön ja sotaan liittyvät ilmaisut. Tähän luokkaan sisällytin myös erilaisiin epäkohtiin, kilpailuun tai kamppailuun liittyvät metaforiset ilmaukset. Viimeisen metaforaluokan muodostin matkantekoon viittaavista ilmaisuista sekä erilaisiin kulkuneuvoja, polkuja tai suuntia tarkoittavista sanoista.

Samalla siirryin analyysini toiseen vaiheeseen. Näiden neljän metaforaluokan avulla pystyin jatkamaan retorista analyysia hyödyntäen retorisen diskurssianalyysin lähestymistapaa, jonka avulla voidaan tuoda näkyväksi, miten asioita tehdään ymmärretyiksi ja kuinka kielenkäytöllä rakennetaan todellisuutta (Suoninen, 2016, s. 231; Burr, 2015, s.71–75). Metaforaluokkien kautta pystyinkin tarkastelemaan omaa aineistoani uudesta näkökulmasta. Analyysivaiheessa pilkottu aineisto on nimittäin lopulta koottava uudestaan ja palautettava alkuperäiseen kontekstiinsa, jotta sen tarkastelu olisi mielekäästä (Shaw & Holland, 2014, s. 222–225).

Metaforien avulla aloin saamaan perusteellisempaa ymmärrystä puolueiden tavoista puhua työvoimapolitiikasta ja sen osa-alueista. Aloin systemaattisesti paikantamaan ja värikoodaaman tilapäivitysten osia, joissa puolueet puhuivat työllisyyden hoitamisesta ja työttömistä huolenpitämisestä tai esimerkiksi työllisyyttä tukevien palveluiden rakentamisesta. Samaan tapaan pystyin paikantamaan ne tilapäivityksen osat, joissa selkeästi

käytettiin sodankäyntiin tai matkantekoon liittyvää kieltä. Tämä työvaihe mahdollisti minun tehdä päätelmiä siitä, millaisia metaforia käytettiin missäkin yhteydessä ja minkälaiseksi tilapäivityksissä oleva puhe niiden myötä muotoutui. Pystyin myös paikantamaan tilapäivityksistä sellaiset nivelkohdat, joissa puolueet vaihtoivat metaforaluokkien käyttöä asiayhteyden muututtua.

4 TYÖVOIMAPOLITIIKAN METAFORAT

Tässä luvussa esittelen analyysini tulokset eli havainnollistan, millä tavalla työvoimapolitiikkaan liittyvät metaforat näyttäytyivät puolueiden tilapäivityksissä. Olen havainnollistamisen tueksi poiminut sitaateiksi mahdollisimman kuvaavia aineistokatkelmia, jotka ovat joko kokonaisia tilapäivityksiä tai niiden osia. Aineistokatkelmien teksti on autenttista puolueiden itse tuottamaa tekstiä. En ole muokannut niitä millään tavoin esimerkiksi korjaamalla mahdollisia kirjoitus- tai kielioppivirheitä.

4.1 Hoivaa ja huolenpitoa yhteiskunnalle sekä yksilöille

Hoivaa ja huolenpitoa kuvaavat metaforiset ilmaisut muodostivat tulkintani mukaan metaforaluokan, jonka avulla puolueet kuvasivat tilapäivityksissään työvoimapolitiikan tilaa, siihen liittyviä toimenpiteitä ja myös sen kohteena olevia ihmisiä ja heidän asemaansa. Nämä metaforiset kuvaukset näkyivät tilapäivitysten osissa, joissa viitattiin niin fyysisesti kuin henkisesti sairaana olemiseen ja näihin tiloihin liittyvään hoitoon. Keskeinen tunnusmerkki on työllisyydestä ja taloudesta puhuminen terveyteen liittyvillä käsitteillä. Tämän lisäksi hoivametaforiin liittyivät kuvaukset kurjuudesta ja huono-osaisuudesta ja siitä, kuinka välittämisen ja eettisesti kestävien työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kautta näitä ilmiöitä voitaisiin vähentää sekä yksilö- että yhteiskunnallisella tasolla.

Tilapäivityksien sairauksiin ja vammautumisiin viittaavat hoivametaforat, kuten *parantaminen*, *hoitaminen* ja *tervehdyttäminen* kuvasivat tietyissä konteksteissa puolueiden pyrkimyksiä edistää työllisyyttä ja yhteiskunnallisia asioita. Huolenpitoon liittyvillä ei kirjaimellisilla ilmauksilla kuten *tukeminen*, *huolehtiminen*, *kannustaminen* ja *ennaltaehkäiseminen* oli tulkintani mukaan sama päämäärä, mutta niillä viitattiin enemmän ihmisiin kuin esimerkiksi politiikan tai talouden tilaan. Ylipäätään hoivametaforan käytölle oli ominaista se, että taloutta ja politiikkaa ja niiden kautta yhteiskuntaa tulee ensisijaisesti hoitaa, kun taas ihmisistä on pidettävä huolta ja kannustettava heitä. Charteris-Blackin (2011, s. 100) mukaan terveyteen ja sairastamiseen yhdistetyt metaforat ovat vakuuttavia erityisesti, jos niitä käytetään jonkin asiantilan arvioinnin viitekehyksenä.

Voidaan ajatella, että jos jokin taho tai instituutio ei toimi tai sen toiminta ei ilmene sel-
laisella tavalla, joka katsotaan hyväksi, on se jollakin tapaa huonossa kunnossa. Asianti-
lasta voidaan puhua käyttäen kirjaimellista kieltä ja kertoa miksi näin on. Arvostelma
voidaan esittää myös metaforisesti, jolloin käytetty kieli rikastuu. Kun elottomasta ja ai-
neettomasta asiasta puhutaan elollisiin olentoihin liittyvin ilmauksin, saattaa se herättää
kuulijoissa vahvempia mielikuvia. Huonolla kunnolla voidaan viitata esimerkiksi heik-
koon fyysiseen tai henkiseen terveyteen tai suoranaiseen sairauteen. Kuvatun kaltaista
kieltä on löydettävissä alla olevasta aineistokatkelmasta.

[--] Nordean ekonomisti Olli Kärkkäinen toteaa tuoreiden lukujen olevan
todella positiivinen yllätys ja huomioi, että työllisyys on parantunut nimen-
omaan kokopäivätyöpaikkojen kohdalla. [--]

(Kokoomus 21.1.2019)

Tällä kasvun vauhdin ja laadun kuvauksella pyritään vahvistamaan tulkintaa siitä, että
tähän asti harjoitettu työvoimapolitiikka ei ole ainoastaan ollut toimivaa vaan jopa ylittä-
nyt odotukset. Tilapäiväityksessä on havaittavissa uinuva hoivaan liittyvä metafora, joka
kuvaa työllisyyden tilaa. Ilmaisusta *työllisyys on parantunut* voidaan ajatella yksinkertaisesti
niin, että nykyisin työllisyyttä on enemmän kuin aikaisemmin. Toisaalta ilmaisu voidaan
tulkita metaforisesti siten, että aikaisempien lukujen valossa työllisyys oli sairas. Nyt lu-
vut kertovat työllisyyden kunnan kohentuneen. Työllisyyden voidaan ajatella olevan pa-
rantunut tai ainakin paranemaan päin.

Katkelmassa on nähtävillä myös metaforaa vahvistavana retorisenä keinona tukeutumi-
nen asiantuntijapuheeseen. Asiantuntijalausuntoon viittaaminen oman argumentin tueksi
on tehokas keino uskottavuuden kannalta erityisesti siinä tapauksessa, jossa viitattu asi-
antuntija tai taho on hyvämaineinen ja arvostettu. Tässä tapauksessa viitataan ekonomin
puheeseen, jolla voidaan lähtökohtaisesti olettaa olevan tietämystä puhua työllisyyden
kasvun taloudellisista vaikutuksista. (Jokinen, 2016, s. 350–351.)

Tunnistin puolueiden käyttävän hoivan ja huolenpidon metaforia myös puhuessaan val-
tion taloudesta ja sen hyvinvoinnista. Taloutta sairastuttava tekijä on puolueiden mielestä
työttömyys. Taloutta on hoivattava ja sen hyvinvoinnista on huolehdittava, jotta se voisi

omalta osaltaan mahdollistaa työllisyyden paranemisen. Talous ja työllisyys ikään kuin lääkitsevät toinen toisiaan, jotta työttömyydestä toivuttaisiin. Seuraava esimerkistä havainnollistaa kyseistä retoriikkaa.

Ainoa tapa julkisen talouden tervehdyttämiseen on se, että ihmisillä on työtä. Se onnistuu vain niin, että meille syntyy uutta tuottavaa työtä. [--]

(Perussuomalaiset 5.2.2019)

Tilapäivityksen osassa käytetty hoivaamiseen viittaavaa metaforista ilmausta, koska julkinen talous on sairas. Tässä aineisto-otteessa argumenttia viedään eteenpäin vahvistamalla sitä tosiasiapuheella. Tosiasiapuheen kautta tuotetaan faktoja, jotka ovat esitetään vääjäämättöminä ja joihin ei voi muuta kuin sopeutua. Tämänkaltainen argumentaatio on politiikassa vaikeasti haastettavissa, koska se sulkee vaihtoehtojen tarkastelun melko tehokkaasti ja pakottaa keskustelun pysymään tiettyjen reunaehtojen sisällä. (Jokinen, 2016, s. 351–352.) Tosiasiapuhetta käytettäessä argumentit esitetään vaihtoehdottomasti ja riippumattomina argumentin esittäjästä. Toisin sanoen argumentti yksinkertaisesti on tosi eikä sen todenmukaisuus liity sen esittäjään millään tavalla. (Potter, 1996, s. 150–158.)

Työllisyyden ja talouden hoitamisessa oli myös havaittavissa eräänlaista priorisointia. Paikoitellen tunnistin tilapäivityksissä sen, että kaikkea ei voida tehdä samanaikaisesti ja toimenpiteiden kohdentaminen riippuu työllisyyden hyvinvoinnista. Näin esimerkiksi alla olevassa aineistokatkelmassa.

[--] Perusturvaan ja koulutukseen voidaan satsata, kun työllisyys paranee. Keskustalla on näihin asioihin keinot ja ennen kaikkea näytöt siitä, että keinot toimivat [--]

(Keskusta 28.2.2019)

Työllisyyden ensisijaisuus tulee selkeästi esille tässä tilapäivityksessä. Ehdollinen ilmaisu ja käytetty sana *paranee*, voidaan jälleen tulkita metaforisesti siten, että niin kauan kuin työllisyys sairastaa ei ryhdytä tekemään toimenpiteitä perusturvan tai koulutuksen

suhteen. Tilapäivityksestä voidaan myös tehdä tulkinta siitä, että puolueella on toimiva lääke työllisyyden parantamiseksi ja myös aikeet hoitaa muitakin asioita.

Työllisyyden ja taloudenhoidon lisäksi merkittävä osa puolueiden tilapäivityksistä liittyivät ihmisten aseman kuvaamiseen ja työvoimapolitiikan vaikutuksiin yksilötasolla. Toisin kuin työllisyyden ja talouden kanssa, puolueet eivät niinkään käyttäneet ihmisistä hoivametaforia sinänsä vaan painottivat huolenpitoa. Hoivametaforien avulla peräänkuulutettiin yhteiskunnan vastuuta jäsentensä hyvinvoinnista ja ratkaisujen keksimistä työllistymisen esteiden poistamiseen, jotta ihmiset pääsisivät parempaan tilanteeseen. Tällaisessa retoriikassa oli havaittavissa työttömien ja etuuskien varassa elävien vähävaraisten ihmisten tarkastelu eräänlaisen uhriasetelman kautta.

Puolueiden tilapäivityksissä ihmisten yhteiskunnallista asemaa ja elämäntilannetta tarkasteltiin erityisesti kategorisoinnin keinoin. Kategorisoimalla asioita, ihmisiä tai ryhmiä voidaan joko puolustaa tai kritisoida niitä. Pääsääntöisesti kategorioinnissa käytetyt kiekkuvat tai nimitykset sisältävät jonkinlaisen arvolatauksen, josta on kontekstin mukaan tulkittavissa puhujan arvostus kyseistä asiaa tai ryhmää kohtaan (Jokinen, 2016, s. 353–355.) Hoivan ja huolenpidon yksi merkittävä piirre oli käsitys yhteiskunnan velvollisuudesta huolehtia ihmisistä kaikissa tilanteissa. Ihmisten kategorisoinnissa käytettyjen kiekkuvien moninaisuus ja yhteiskunnan tehtävä sekä huolenpitäjänä että ihmisten hyvinvoinnin mahdollistaja tulee ilmi tästä aineistokatkelmasta.

[--] Parasta hyvinvointipolitiikkaa on kuitenkin sellainen politiikka, joka ennaltaehkäisee eriarvoisuuden syntymistä ja edistää ihmisen omaa kykyä pitää huolta itsestään ja läheisistään. Heikossa asemassa ja haavoittuvassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä tulee auttaa ja heille on turvattava tarvittavat tulonsiirrot ja palvelut. Samalla kun sosiaaliturva mahdollistaa yksilölliset valinnat, sosiaalipolitiikalla pitää myös olla kunnianhimoisia, koko yhteiskuntaan liittyviä tavoitteita. [--] Hauraiden ja haavoitettujen osallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen on yhteinen asia. [--]

(Keskusta 22.1.2019)

Tilapäivityksestä on nähtävissä sosiaali- ja hyvinvointipolitiikan tehtävä ensinnäkin pitää ihmisistä huolta, mutta myös luoda sellaiset rakenteelliset olosuhteet, jossa yksilöt kykenevät itse ottamaan vastuun omasta hyvinvoinnistaan ja toimeentulosta. *Hauraat ja haavoitetut* voidaan puolestaan mieltää yksilöiksi, joita yhteiskunnalliset olot tai toimet ovat

satuttaneet, ja jotka ovat jääneet avun ja tuen ulkopuolelle. Kollektiivisen vastuun myöntämisestä huolimatta tilapäivityksessä on havaittavissa myös yksilön valinnanvapautta korostava aktiivisen sosiaalipolitiikan puolesta puhuminen (Keskitalo, 2013).

Kautta linjan puolueiden selkeä viesti on, että työllisyys ja työpaikat tuovat hyvinvointia ja tervehdyttävät julkista taloutta. Huolenpidon retoriikka työvoimapolitiikan kannalta esiin siten, että yhteiskunnan vastuu ihmisistä ei lopu, vaikka heillä olisi töitä. Työolot ja töistä saatu toimeentulo ovat aivan yhtä tärkeitä. Hoivametaforien kautta työpaikat hahmottuivat toimeentulon tuojien lisäksi myös huolenpitäjinä, joiden tuomat hyvät asiat heijastuvat useisiin elämän osa-alueisiin. Työ ikään kuin on hyvinvoivan yksilön tai perheen perusta. Työvoimapolitiikkaa, jota kuvataan tästä näkökulmasta käsin, on nähtävissä alla olevassa aineistokatkelmassa.

[--] Yhä harvemmassa suomalaisessa kotitaloudessa joudutaan murehtimaan siitä, mistä oma toimeentulo tulee ja mistä saa ruokaa perheelle. Työ tuo turvaa arkeen ja luottamusta tulevaisuuteen. Siksi tämä on päivän paras uutinen - yhä useampi suomalainen on päässyt tällä hallituskaudella töihin!

(Keskusta 24.1.2019)

Aineistokatkelmassa työ voidaan nähdä toimijana, joka ei saavu ihmisten luo yksin vaan tuo mukanaan positiivisia asioita, jotka huolenpidon kautta lisäävät hyvinvointia. Työn tuoma turva on tulkittavissa esimerkiksi henkisenä turvana, jonka myötä ihmisten murehtiminen vähenee tai sitten kirjaimellisesti fyysisenä turvana, jonka avulla aineelliset perustarpeet tulevat tyydytetyiksi. Ilmaisua voidaan nähdä näiden kahden yhdistelmällä, jossa metaforisessa mielessä työstä puhutaan ei ainoastaan turvantuojana vaan myös tulevaisuuden selkiyttäjänä.

Puolueiden pyrkimys vaikuttaa työelämän laatuun ja kulttuuriin tuli myös tilapäivityksissä näkyväksi. Tämä palautuu ajatukseen siitä, että yhteiskunta on vastuussa jäsenistään myös silloin, kun heidän taloudellinen toimeentulonsa on kunnossa. Huolenpidon metaforiset ilmauksia oli havaittavissa, kun työpaikoista puhuttiin ikään kuin inhimillisiä ominaisuuksia omaavina toimijoina. Nämä toimijat sitten pyrkivät arvioimaan työntekijöiden

elämäntilanteita ja tarvittaessa toimimaan heidän etujensa mukaan. Hyvä esimerkki tällaisesta kuvauksesta on alla olevassa katkelmassa.

[--] Vietämme ison osan ajastamme työpaikoilla ja monille työ tulee myös kotiin. Tarvitsemme kannustimia terveyden ja terveyttä tukevien elintapojen tukemiseen, hyvän esimiestyön ja työelämän joustojen toteuttamiseen. Viisas työpaikka näkee työntekijän koko elämän ja joustaa ja tukee kotiarjessa selviytymistä

(Keskusta 22.1.2019)

Työpaikat kuvataan arjen seuralaisina, jotka eivät välttämättä tunnista työn ja vapaa-ajan rajoja. Tästä johtuen työpaikkoja itsessään tulee kehittää ihmislähtöisempään suuntaan. Ihanteellinen työpaikka on toimijana eettinen, joka tekee ratkaisunsa suhteessa työntekijän elämäntilanteeseen ja jaksamiseen eikä tehokkuus edelle. Näin ollen työpaikka tunnistaa ja kantaa vastuunsa ihmisestä huolta pitävänä toimijana.

4.2 Työllisyyden rakentaminen

Rakentamismetafora muodostui monenlaisista, pääsääntöisesti käytännönläheisistä aktiivista tekemistä kuvaavista, ilmaisuista. Siihen liittyvät keskeisesti tekniset ilmaisut, jotka kirjaimellisessa mielessä tarkoittavat jonkin fyysisen objektin *rakentamista*, *korjaamista* tai *remontoimista*. Tämän lisäksi metaforaluokkaan lukeutuu abstraktimmat ilmaisut kuten *luominen*, jonka voidaan ajatella olevan rakentamisen tapaan eräänlaista aikaansaamista.

Puolueet käyttivät näitä metaforisia ilmaisuja varsin paljon suhteessa työvoimapolitiikkaan. Tulkintani mukaan näiden metaforisten ilmaisujen käyttö kumpusi pyrkimyksestä saada aikaiseksi selkeitä ja positiivisia mielikuvia vaikeasti hahmotettaviin asiakokonaisuuksiin. Kun jokin mekaaninen esine on rikki, niin se ei joko toimi enää ollenkaan tai sitten se toimii huonosti. Korjaamalla kyseinen esine saadaan se kuntoon, jolloin sen toiminta normalisoituu.

Tämän johdosta voisi olettaa, että esimerkiksi sanoja korjata, rakentaa ja siivota on luonnollista käyttää myös sellaisissa asiayhteyksissä, jossa ei ole kyse fyysisten esineiden tai tilojen kunnostamisesta. Nämä sanat ovat arkipäiväistyneet ja kun niitä käytetään niiden kirjaimellisen merkityksen ulkopuolella, niin niistä tahallisesti tai tahattomasti muodostuu pääsääntöisesti positiivisia mielikuvia tuottavia uinuvia metaforia.

Työn merkitys sekä yksilölle että laajemmin yhteiskunnalle on tilapäivityksissä jaettu teema, jonka yhteydessä tunnistin rakentamismetaforien käytön. Työllisyyden edistäminen esitetään tavoiteltavana asiana, jonka myötä valtion talous tasapainottuu, epävarmuus vähenee ja yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointi lisääntyy. Tässä katkelmassa päästään sen ajatuksen äärelle, että työ on merkittävin hyvinvoivan valtion rakennusmateriaali.

[--] Paljon puhetta työstä, taloudesta ja turvallisuudesta. Meille on selvää, että kaikkien suomalaisten hyvinvointia kaikkialla Suomessa voidaan rakentaa vain työllä. Turvallisuus taas on jokaisen jakamaton perusoikeus. [-]

(Kokoomus 1.4.2019)

Aineistokatkelmassa käytettyä metaforista sanaa *rakentaa* vahvistavat puolueen tosiasiapuhe ja selkeä liittoutuminen oman argumenttinsa taakse. Liittoutumisasteen säätelyllä viestijä voi osoittaa sitoutumistaan viestimäänsä argumenttia kohtaan. Kyse on sananmukaisesti siitä, kuinka selvästi viestijä on liittoutunut argumenttinsa kanssa ja ottaako hän vastuun siitä. Sitoutumaton viestijä saattaa esimerkiksi esittää asian toisen ihmisen tai tahon argumenttina tai jonkinlaisena yleistietona. Tällöin viestijä toimii lähinnä viestin välittäjänä. (Potter, 1996, s. 142–143.) Tulkitsen tilapäivitystä niin, että puolueen mukaan heidän tavoitteensa on suomalaisten hyvinvointi ja turvallisuus. Nämä metaforisesti rakennetaan työllisyyden edistämisellä ja uusien työpaikkojen myötä.

Tunnistin ajatuksen työelämän keskeisestä asemasta hyvinvoinnin edellytyksenä kaikkien puolueiden tilapäivityksistä. Uutta työtä on saatava aikaiseksi mutta yksinomaan se ei ole tae hyvinvoinnille. Työelämän laadun on oltava sellainen, että se mahdollistaa aidon hyvinvoinnin, ei pelkästään toimeentulon. Yhtä keskeistä on rakentaa tulevaisuuden

työelämää, joka joustaa suhteessa muihin elämän osa-alueisiin. Seuraavassa aineistokatkelmassa teemaa lähestytään rakentamiseen ja korjaamiseen liittyvällä metaforisella ilmaisulla.

Tulevaisuuden Suomen on oltava jokaiselle hyvä maa elää. Jotta jokainen voisi tavoitella omanlaistaan hyvää arkea ja innostavaa työelämää, on meidän varmistettava tasa-arvon toteutuminen suomalaisessa yhteiskunnassa. SDP:n eduskuntaryhmä esittää: otetaan politiikanteon työkalupakkiin mukaan sukupuolivaikutusten arviointi myös talouspäätöksissä panostetaan perheisiin ja toteutetaan perhevapaaudistus, vähennetään naisten ja miesten välisiä perusteettomia palkka eroja ja edistetään työelämän tasa-arvoa.

(SDP 19.3.2019)

Puolue puhuu *työkalupakista*, jonka voi mieltää keinovalikon ohella myös konkreettiseksi pakiksi työkaluineen. Puolueella on edessä rakentamis -tai korjausprojekti, joka tilapäivitykseen valitulla metaforisella ilmauksella voidaan tulkita konkreettiseksi tekemiseksi. Työelämä ja laajemmin myös koko yhteiskunta on monelta osin rikkiäinen ja niiden korjaaminen ei onnistu ilman oikeanlaisia välineitä. Työkaluiksi osoittautuvat työelämään iskostettavat toimintamallit, jolla sen rakenteisiin ja laatuun halutaan vaikuttaa. Puolue vahvistaa työkalupakkimetaforaansa käyttämällä kolmen lista -keinoa, joka on tehokas tapa luoda mielikuva toiminnan monipuolisuudesta. Pelkistetyssä muodossa se voi olla jonkin asian kannalta oleellisten seikkojen luettelemista. Vaikutelmaa voimistaakseen viestijä voi myös käyttää sanoja *esimerkiksi* tai *ja niin edelleen*. Tämä antaa mielikuvan, että kerrottavana olisi lisääkin asioita, mutta viestiin on nostettu vain tietyt tai keskeisimmät asiat. (Potter, 1996, s. 196–197; Jokinen, 2016, s. 364.)

Kysymys eduskuntavaalien 2019 aikaan voimassa olleen aktiivimallin työttömille kohdistamien sanktioiden oikeudenmukaisuudesta tuli näkyvästi esille oppositiopuolueiden tilapäivityksissä. Rakentamismetafora yhdistettynä muihin retorisiin keinoihin toimi osana aktiivimallin kritiikkiä. Alla olevassa aineistokatkelmassa puolue sanoutuu irti nykyisenkaltaisesta politiikasta ja tarjoaa omaa vaihtoehtoaan.

[--] Vasemmistoliitto haluaa rakentaa inhimillistä Suomea, johon eivät kuulu kyykyttävät aktiivimallit.

(Vasemmistoliitto 13.2.2019)

Vasemmistoliitto tuo tilapäivityksessään julki kielteisen kantansa työttömiin kohdistuneisiin sanktioihin toteamalla oman visionsa siitä minkälaiselle perustalle Suomi tulisi *rakentaa*. Puolue hyödyntää metaforista ilmausta luodakseen kuvan konkreettisesta rakentamisesta sekä liittoutumisasteen säätelyä tehdäkseen näkyväksi omat periaatteensa. Hallituspuolueet eivät ota aineiston tilapäivityksissä kertaakaan kantaa itse aktiivimalliin, mutta tuovat opposition tapaan esille, että tulevaisuuden aktivointitoimien tulisi kannustaa ihmisiä ja mahdollistaa työllistyminen. Parempien työllisyyttä tukevien palveluiden rakentaminen on niin ikään tärkeää.

Oppositio puolueiden yleiseen retoriikkaan kuuluu keskeisesti istuvan hallituksen kritisointi ja omien vaihtoehtojen esittely. Monet hallituksen tekemät päätökset ja niiden seuraukset kuvataan kielteisesti. Tässä yhteydessä rakentamismetaforiin kuuluvia ilmaisuja käytetään, jotta saadaan aikaan kuva lisätyön tai vahingon aiheutumisesta. Nämä seuraukset vaativat korjaamista. Tällaisesta puheesta on esimerkkinä seuraava tilapäivitys.

Talouden nousukausi on toki tuonut Suomeen työpaikkoja ja se on hyvä niin. Seuraavalla hallituksella on kuitenkin edessään iso työmaa nyt työnsä lopettaneen jäljiltä.

(Perussuomalaiset 12.3.2019)

Tässä tilapäivityksessä mielikuvia kohti kehitystä ja parempaa tulevaisuutta ohjaava rakentamisen metafora toimii samanaikaisesti toivon luoja ja kritiikkinä hallitusta kohtaan. *Iso työmaa* voidaan tulkita tarkoittavan metaforisessa mielessä suurta rakennustyömaata, jossa on tehtävä hyvin monenlaista työtä. Tilapäivityksessä tunnustetaan työpaikkojen lisääntyminen, mutta pelkkä työpaikkojen määrän lisääntyminen ei riitä, kun rakenteet niiden ympärillä ovat toimimattomat tai ne on rakennettava kokonaan tyhjästä. Viittaus isoon työmaahan voidaan myös tulkita ajallisessa mielessä. Edellisen hallituksen tekemien ratkaisujen seurausten korjaaminen kestää pitkään.

Työelämän laadun kehittäminen ei rajoitu kuitenkaan yksinomaan oppositio puolueiden retoriikkaan. Ajatus siitä, että työelämä olisi tulevaisuudessa yksilön toiveita ja tarpeita

kuunteleva sekä kehittymiseen kannustava tulee aineistosta vahvasti esille. Yhteinen nimittäjä puolueiden tilapäivityksissä on työelämän nykyisen tilan pitäminen vanhanaikaisena ja jäykältä. Tulevaisuuden työelämä onkin rakennettava alusta asti uudestaan.

[--] Koulutus on paras pohja oppimiselle ja menestymisen mahdollisuuksille. On ilmeistä, että perusta on laitettava kuntoon, jotta myöhemmin elämässä pystyy menestymään. [--] Oppiminen ei kuitenkaan pääty kouluun. Työelämä vaatii jatkuvasti uutta, siksi työelämään on istutettava rajattoman oppimisen arvo. Keskusta esittää osaamisturvaa: takuuta, jolla jokaisella on aito mahdollisuus hankkia uutta osaamista kaikissa elämäntilanteissa. Haluamme tehdä koulutuksen oman yhteiskuntasopimuksen.

(Keskusta 27.1.2019)

Yllä oleva aineistokatkelma sisältää konkreettisia metaforisia ilmaisuja, joilla luodaan mielikuvaa konkreettisesta tekemisestä, jotta tulevaisuuden työelämä olisi parempi ja ihmisillä olisi mahdollisuus kehittää osaamistaan. Puolue hyödyntää *kunnostamisen* metaforaa puhuessaan työelämän perustan kuntoon laittamisesta. Oikeanlaisella kunnostamisella saadaan rikkinäinen asia toimimaan toivotulla tavalla, koska toimimattomuudesta huolimatta rakenteet tai puitteet ovat olemassa. Käytännön termi kuten *istuttaminen* voidaan puolestaan yhdistää esimerkiksi viherrakentamiseen tai metsänhoitoon, jolla pienestä siemenestä saadaan ajan kanssa kasvamaan jotain suurempaa. Käyttämällä tällaista metaforaa työelämän kehittämisestä puolue viittaa uuden lähtökohdan löytymiseen sekä perustavanlaatuisen ja pitkäkestoisen projektin aloittamiseen.

Metaforaluokan keskeisenä ominaisuutena on käytännön työhön liittyvät konkreettiset metaforiset ilmaukset, joiden myötä myös abstraktimmalla tasolla olevien ilmiöiden kehitystä voidaan havainnollistaa. Aineiston perusteella on tulkittavissa, että työvoimapolitiikan korjaustyöt eivät tapahdu tyhjiössä vaan niiden toteuttaminen edellyttää muutosta suomalaisessa ajattelussa ja kulttuurissa laajemmin. Uudenlainen työvoimapolitiikka tarvitsee innovaatioita, joiden pohjalta sen rakentaminen onnistuu. Alla olevassa tilapäivityksestä näkyy tämänkaltainen retoriikka.

HS:n julkaiseman gallupin mukaan joustava, mutta turvallinen työelämä olisi avain syntyvyyden nostamiseen Suomessa. Perheiden arkea ja vanhemmuutta tuetaan parhaiten luomalla perheystävällinen työelämäkulttuuri.

Kaikki on saatava tähän työhön mukaan. Valtio, kunnat, yritykset ja työmarkkinajärjestöt voivat kehittää lapsi- ja perheystävällistä yhteiskuntaa määrätietoisin ja luottamusta rakentavin toimin tukemalla eri tavoin perheiden elämää.

(SDP 10.1.2019)

Puolue peräänkuuluttaa kaikkia yhteiskunnan tahoja mukaan, ei ainoastaan työelämän kehittämiseen, vaan myös ajattelutavan muuttamiseen. Tässä rakentamisessa ei keskeisiä toimenpiteitä tehdä mekaanisesti vaan kyse on henkisistä arvoista ja sosiaalisesta pääomasta, joiden myötä työelämän rakenteet saadaan yhteen sovitettua ihmisten elämän muiden osa-alueiden kanssa. SDP:n tilapäivityksessä olennaisena painoituksena on metaforinen ilmaisu *luominen*, joka ei viittaa yksittäisen tahon suorittamaan työvoimapolitiiseen toimenpiteeseen vaan useiden toimijoiden kollektiiviseen aikaansaannokseen kulttuurin muuntuessa.

Aineistossa usein toistuva toteamus vallitsevasta työllisyystilanteesta ja siihen liittyvästä politiikasta on ehdoton tarve sen muuttamiseen. Työllistymisen edistäminen vaatii uutta ajattelua ja erilaisia aktivointitoimenpiteitä, jotka olisivat räätälöitävissä ihmisten elämäntilanteiden mukaan. Innovaatiot ja pyrkimys pois vanhasta näkyvät ratkaisukeskeisenä puheena ja konkreettisina keinojen listauksina.

4.3 Voimankäyttöä ja vastakkainasettelua

Voimankäytön metaforiin sisältyy laaja skaala metaforisia ilmaisuja, joita puolueet käyttivät tilapäivityksissään. Yhtäältä voimankäytön ilmaisut kuvasivat puolueiden päättäväisyyttä ja periksi antamattomuutta omissa toimissaan ja toisaalta vallitsevan työvoimapolitiikan aiheuttamia epäoikeudenmukaisuuksia sekä niihin tarkoitettuja vastatoimenpiteitä. Näitä metaforia käytettiin kuvaamaan yhteistä kamppailua työttömyyden vähentämiseksi tai saavutettujen etujen puolustamista epämieluisaa politiikkaa vastaan. Näiden metaforisten ilmauksien yhteydessä oli havaittavissa yhtymäkohtia Straehlen ja kumppaneiden (1999) tarkastelemiin diskursseihin EU tasolla, jossa työllisyyden puolesta taisteltiin työttömyyttä vastaan.

Metaforaluokkaan kuuluvat vahvasti sellaiset ilmaisut, joiden kirjaimellinen merkitys viittaa sodankäyntiin, taisteluun tai henkilökohtaiseen kamppailuun. Tyypillisiä metaforisia ilmaisuja edellä mainituista on esimerkiksi *torjuminen*, *turvaaminen* ja *panostaminen*. Aktiivisten poliittisten toimien tekemistä kuvataan poliittisessa puheessa usein sellaisilla ilmauksilla, jotka kirjaimellisesti tarkoittaisivat tappeluun tai taisteluun osallistumista (Charteris-Black, 2011, s. 2–4). Erilaisia työvoimapolitiikan epäkohtia luonnehdittiin puolestaan esimerkiksi ilmaisuilla *rankaiseminen* ja *polkeminen*.

Voimankäytön metaforien käyttö näkyy selvästi vallitsevan työvoimapolitiikan ja aktiivimallin kritiikissä. Ylipäätään sen avulla puolueet pohtivat onko työllisyyden edistämisessä oleellisempaa kannustaa vai jakaa sanktioita. Työttömien alisteisen aseman yhteiskunnassa tunnistin tilapäivityksissä pääsääntöisesti silloin, kun puolueet haastavat toisiaan tai pohtivat työllistymisen rakenteellisia epäkohtia. Opposition tilapäivityksissä aktiivimalli saa joskus jopa aktiivisen toimijan roolin, kuten seuraavasta katkelmasta voi huomata.

[--] Yleensä ajattelemme, että rangaistuksia ja sanktioita jaetaan moitittavasta menettelystä, aktiivimalli taas rankaisee työttömyydestä silloinkin, kun ihminen on tehnyt kaikkensa löytääkseen itsellensä töitä. Aktiivimalli on leikannut kuukausittain yli 150 000 henkilön työttömyysturvaa. Meillä on ihmisiä, jotka ovat hakeneet satoja työpaikkoja ja joutuneet silti leikkuriin. Erityisesti aktiivimallista ovat kärsineet ikääntyneet, pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset ja työkyvyttömät. Työllisyyden edistämiseksi ei tarvita uusia sanktioita ja byrokratialoukkua vaan lisää panostuksia koulutukseen ja työvoimapolveluihin [--]

(Vasemmistoliitto 18.2.2019)

Katkelmassa käytetyt metaforiset ilmaisut *rankaisee* ja *leikannut* kuvaavat puolueen käsitystä abstraktista työvoima- ja aktivointipolitiikkaan kuuluvasta aktiivimallista. Katkelman aktiivimallia voidaan ajatella tietoisesti toimivana väärintekijänä, joka jakaa epäoikeudenmukaisia rangaistuksia ja sortaa työttömiä mielivaltaisesti huolimatta heidän yrityksistään työllistyä parhaansa mukaan. Useat ihmisryhmät näyttäytyvät puolueen puheessa syyttöminä uhreina, joita työvoimapolitiikan aktivointitoimepiteet voimalla satuttavat. Tähän mielikuvaan johdattaa ilmaisu joutuneet silti leikkuriin. Puolue vaatii irrottautumista rankaisemisesta ja uinuvalla metaforalla panostuksia toivoo keskittymistä kannustavaan aktivointiin ilman nykyisiä sanktioita.

Katkelman metaforien rinnalla käytetään numeerista ja ei-numeerista määrällistämistä. Täsmällinen lukujen ilmoittaminen ja niiden luetteleminen saattavat nostaa väitteen totuusarvoa ja viestijän uskottavuutta. Toisaalta myös lukujen tai määrien sanoittaminen voi toimia paremmin. Ei-numeeriset ilmaisut ovat omiaan johdattelemaan viestin vastaanottajia toivottuun suuntaan. (Juhila, 2016, s. 161.) Numeerisella argumentoinnilla voidaan esittää asia lukujen kautta, mutta samaan aikaan olla esimerkiksi avaamatta sitä, miten lukuihin on päästy ja mitä on jätetty kertomatta. Poliittisessa retoriikassa onkin ominaista, että lukuja ja tilastoja käytetään erilaisten tavoitteiden edistämiseksi. (Jokinen, 2016, s. 358–360.)

Kuvauksissa, joissa aktiivimallista puhutaan epäreiluna toimijana voimankäyttö viittaa myös vallan väärinkäyttöön. Aktiivimallin antaman rangaistuksen kautta yhteiskunta ilmoittaa työttömälle tämän kelpaamattomuuden. Työtön sai rangaistuksensa, koska toimi väärin epäonnistuttuaan työllistymisessä. Haasteet työllistymisessä ja samaan aikaan valitseva työvoimapula on työvoimapolitiikan ongelmakohta, jota lähestyttiin metaforaluokalle ominaisesti. Vastakkain asettelua ja epäkohtien esiintuomista käytettiin puheessa yhdessä ihmisiä kategorisoimalla. Alla perussuomalaisen tilapäivityksen katkelma liittyen työvoimapulaan.

[--] Työvoimapula on edelleen ja aina vain pulaa halpatyövoimasta. Laskun maksavat suomalainen duunari ja veronmaksaja. Perussuomalaiset vastustaa halpatyövoiman tuontia polkemaan palkkoja. [--]

(Perussuomalaiset 23.1.2019)

Aineistokatkelmassa on kaksi metaforista ilmausta, jolla puolue tekee selväksi minkä takia työllisyys ei kasva ja työmarkkinoiden tarjonta ja kysyntä eivät kohta. Ulkomaalainen työvoima, jolle ei tarvitse maksaa niin paljon kuin suomalaiselle työvoimalle, ei ole hyväksyttävä keino työllisyyden ongelmiin. Ilmaisun Laskun maksavat metaforisen merkityksen voidaan tulkita liittyvän kantaväestön työllistymisen vaikeutumiseen ja ansio-
menetyksiin. Ilmaisun palkkojen polkeminen voidaan nähdä voimankäyttöön liittyvänä

metaforana, joka ilmentää hallituksen harjoittaman työvoimapolitiikan negatiivisia vaikutuksia palkansaajille erityisesti palkkakehityksen hidastumisen kautta.

Fyysiseen ja henkisen voimankäytön sekä väkivaltaan liittyvien metaforisten ilmausten lisäksi tunnistin aineistossa asevoimiin ja sodankäyntiin liittyviä metaforia. Nämä ovat niin ikään poliittisessa puheessa varsin yleisiä, ja niiden myötä puolueiden ideologia ja periaatteet tulee näkyväksi (Musolff, 2016, s. 3). Itselle tärkeitä arvoja ja aatteita puolustetaan puheissa väkevästi. Puolueiden tilapäivityksistä huomaa, että useimmiten puolueet esittävät itsensä tärkeän asian puolustajina tai turvaajina erilaisia uhkia vastaan.

Asetelma on sellainen, jossa yhteiskuntaa vastaan on hyökätty ja työllisyyden kasvu on vaarassa. Tällaista retoriikkaa tuottava puolue on pakotettu velvollisuuden tunnosta puolustamaan tavallisia suomalaisia. Kyse saattaa olla konsensuspuheesta, jonka avulla ihmisiä jaetaan ”meihin” ja ”heihin”. Se on viestijän luotettavuuden parantamiseksi käytetty retorinen keino. Konsensuksella tarkoitetaan esimerkiksi me-retoriikkaa, jossa poliittinen puolue luo kuvan siitä, että sen esittämän argumentin takana on yksittäistä viestijää laajempi joukko. (Potter, 1996, s. 158–162.) Mitä isompi konsensus tai mielikuva konsensuksesta on tukemassa väitettä, sitä vaikeampaa sen kumoaminen on (Jokinen, 2016, s. 350–351).

Sodankäyntiin liittyvässä metaforisessa puheessa me-retoriikalla havitellaan ennen kaikkea oikeutusta omalle kannalle sekä itsensä kuvaamista moraalisesti hyvänä. Vastustajat, tai kärkevämmässä kielenkäytössä viholliset, puolestaan pyritään kuvaamaan moraalisesti pahoina.

[--] eduskuntavaalien päävaihtoehdot työelämän kysymyksissä ovat selkeät. Nykylinjan jatkuminen, jossa työnantajien valtaa kasvatetaan työntekijöiden turvan kustannuksella. Tai muutos, jossa työelämää kehitetään repimisen sijaan sopimalla, työpaikolle saadaan lisää luottamusta ja palkalla tulee toimeen. SDP:n valinta on selvä. Me puolustamme suomalaisen työntekijän turvaa loppuun asti. [--]

(SDP 4.3.2019)

Tässä katkelmassa tulkitsemme puolueen valitsevan oman puolensa tai metaforisesti missä riveissä aikoo seisoa taistelun alkaessa. Voimankäytön metaforinen ilmaisu, *työelämää kehitetään repimällä*, kuvaa tulkintani mukaan puolueen käsitystä vallan väärinkäytöstä ja epäoikeudenmukaisuudesta, jota esiintyy vallitsevassa suomalaisessa työelämäkulttuurissa. Käyttämällä tässä yhteydessä metaforista ilmaisua *puolustamme* puolue sitoutuu taistelemaan kyseisiä sortotoimia vastaan tavallisten suomalaisten työntekijöiden rinnalla. Tätä vahvaa sodankäynnin retoriikkaa vahvistetaan vielä lupauksella olla antautumatta, koska vaakalaudalla ei ole ainoastaan voitto vaan myös arvot ja periaatteet.

Keskeisenä ominaisuutena puolueiden tilapäivityksissä on nähtävillä varmuus omasta oikeamielisyydestä ja esitettyjen keinojen toimivuudesta. Militaristisia termejä käytetään vahvistamaan viestiä siitä, että puolueet ovat suomalaisen työllisyyden, taloudenhoidon ja ihmisten puolella. Näiden termien käyttö liittyy politiikan rinnastamiseen sodankäynnin kanssa. Tämän kaltaisella puheella pyritään tekemään äänestäjille selväksi, mitkä ovat ne asiat, joita puolueet lupaavat vievänsä eteenpäin, mikäli pääsevät mukaan tulevaan hallitukseen.

[--] "Minulla on selkeä suunnitelma siitä, miten Suomi edelleen kasvaa ja kehittyy. Suunnitelma, jolla työllisyys saadaan kasvuun ja sujuva sekä turvallinen arki turvataan" [--]

(Kokoomus 14.3.2019)

Aineistokatkelmassa käytetään metaforisia ilmauksia, jotka ovat yhdistettävissä sodankäynnin ja militaristiseen retoriikkaan. Metaforinen ilmaus *turvataan* voidaan tulkita so-tilaalliseksi metaforaksi, jolla voimankäytön avulla suojellaan ja säilytetään jonkin alueen koskemattomuus. Puolustussodankäynnin turvaustoimien ohella ilmausta voidaan tulkita jonkinlaisena koordinoituna toimintana poikkeustilanteessa. Metaforinen ilmaus tässä yhteydessä antaa kuvan eräänlaisesta uhkatilanteesta, jossa strategisen suunnittelun ja täsmällisten toimien avulla saavutetaan tavoitteet työllisyyden ja talouden kasvun suhteen ylläpitämällä samalla vakautta ja turvallisuutta.

4.4 Kohti tulevaisuutta

Matkanteon metaforaluokka muodostui konkreettisesti liikkumista, suuntia ja erilaisia teitä ilmaisevista metaforisista ilmauksista. Ilmauksia, jotka olivat tunnusomaisia ovat esimerkiksi *yhteistyön tie*, *polku ponnistaa työelämään*, *kyydissä pitäminen* ja *kestävä kasvu*. Puolueiden tilapäivityksistä nämä metaforat tulivat selvimmin näkyville tulevaisuudesta puhuttaessa. Matkantekoa ja suuntia ilmaiseva puhe linkittyi heidän omiin ajatuksiinsa työllisyystilanteen muuttumisesta ja työvoimapolitiikan kehittämisestä. Toisaalta puolueet taas varoittivat äänestäjiä lähtemästä matkaan muiden puolueiden kanssa, josta saattaisi koitua ikäviä seurauksia.

Matkametafora on poliittiselle puheelle varsin ominainen, koska se kuvaa liikettä ja asioiden muutosta (Charteris-Black, 2011, s. 47). Poliitikassa kuvataan usein nykytilaa sellaisena, jota tulisi muuttaa ja toimenpiteet, jolle haetaan kannatusta tuottavat hyvää ensisijaisesti tulevaisuudessa. Työn, työn vaatimusten ja sitä ympäröivän elämän yhteiskunnalliset muutokset ovat keskeisiä teemoja puolueiden tilapäivityksissä. Poliittisessa puheessa ollaan usein matkalla kohti parempaa. Matkalle lähteminen, siihen valmistautuminen ja matkantekeminen itse herättävät lähtökohtaisesti mielikuvia uusista kokemuksista ja asioista. Vaikka toisaalta puolueet peräänkuuluttavat uudenlaista ajattelua ja innovointia työvoimapolitiikkaan, niin menneisyydessä on myös paljon säilytettävää. Matkametaforassa palaaminen jonnekin tai jonkin asian äärelle on yleistä. Alla olevassa aineistokatkelmassa metaforien käytön monipuolisuus tulee esille juuri matkametaforan yhdistämänä.

[--] Nyt on palattava sopimisen ja yhteistyön tielle. Muuttuvassa työelämässä myös palkansaajilla on uusia tarpeita ja työelämän lainsäädäntöä tulee kehittää jatkossa ihmiset edellä, SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne painotti puheessaan puoluevaltuuston kokouksessa. [--]

(SDP 17.3.2019)

Tässä katkelmassa puolueen puheenjohtajan puheesta on lainattu kohta, joka pitää sisällään metaforisen ilmauksen siitä, että *on palattava yhteistyön tielle*. Ilmaus on tulkittavissa esimerkiksi siten, että nykyisellään ei voida vastata työelämän haasteisiin. Palaaminen jonnekin antaa kuvan siitä, että aikaisemmin työelämään liittyvä yhteistyö on ollut

toimivampaa ja tulevaisuutta ajatellen olisi valittava uusi reitti, joka johdattaisi jo ennestään tuttuun ja hyväksi koettuun määränpäähän. Tämä uusi reitti tarkoittaisi käytännössä ihmislähtöistä työvoimapolitiikkaa. Palaaminen johonkin tiettyyn aikaan tai pisteeseen näkyi toisinaan myös ehdottomampana versiona. Ei tarvitse etsiä uutta reittiä, sillä vanha reitti on tiedossa ja sitä tulisi kulkea, jotta voitaisiin palata vanhaan hyvään aikaan. Tämä retoriikka vahvistaa mielikuvia vanhasta sananparresta, että “ennen oli paremmin” sen enempää väitteen totuuspohjaa tarkastelematta.

Keskeisenä tämän luokan metaforana on tie tai polku jonnekin. Kansalaiset, yritykset tai laajemmin koko yhteiskunta kuvattiin kulkevan jonnekin näitä pitkin. Toisaalta taas puhuttiin ajautumisesta, jossa kulkija ei niinkään voi itse vaikuttaa suuntaansa. Nämä erilaiset polut ja tiet myös näyttäytyivät asiayhteydestä riippuen joko myönteisessä tai kielteisessä mielessä. Alla esimerkki tämän metaforisen ilmaisen käytöstä.

Suomen pitää olla maa, jossa saa oppia uutta, vaihtaa ammattia ja löytää uusia oppimisen polkuja myös työuran aikana. Ennen opiskeltiin, valmistuttiin, mentiin töihin ja jäätiin vakityöstä eläkkeelle. Nyt työpaikat vaihtuvat ja osaamiselle tulee uusia vaatimuksia. Työ ei häviä, mutta muuttaa muotoaan. [--]

(Kokoomus 17.3.2019)

Katkelmassa käytetty metaforinen ilmaisu *löytää uusia oppimisen polkuja* voidaan mieltää vertauskuvaksi monipuolisesta työelämästä, joka mahdollistaa työntekijöiden yksilölliset kehittämisprosessit. Puolueen tekemä vertaus menneeseen aikaan ja perinteiseen käsitykseen ihmisen elämäkulusta näyttäytyy tässä melko suoraviivaiselta ja deterministiseltä; selkeästi viitoitettua reittiä oli helppo kulkea, koska valinnanvaraa ei ollut. Nykymaailmassa puolestaan työelämän haasteet ovat moninaisemmat ja työntekijöiden taidot vaativat jatkuvaa päivittämistä. Tähän viittaa ilmaus *työ ei häviä, mutta muuttaa muotoaan*. Työn murros samaan aikaan vaatii mutta myös mahdollistaa ihmisiltä suuntautumisen uuden oppimisen ja koulutuksen äärelle. Tilapäivityksessä tähän oppimisen malliin kannustetaan ja tulevaisuuden työelämää kuvataan joustavaksi, jotta jokainen voisi löytää “sen oman polkunsaa”.

Puolueiden tilapäivityksissä äänestäjät nähtiin aktiivisina toimijoina muussakin suhteessa, kuin työelämässä kehittymisen kannalta. Äänestyspäätöksellä on puolueiden mukaan mahdollisuus päästä vaikuttamaan mihin suuntaan lähdetään ja millaisia tavoitteita edistetään. Vertauskuvallisessa mielessä äänestäjät ovat tekemässä päätöksiä, joista on kiinni päästäänkö perille vai ajaudutaanko väärään suuntaan. Kehotukseen äänestää tiettyä puoluetta, sisältyi argumentin tukena usein myös kontrastiparin käyttöä.

Retoriikassa kontrastipareja käytetään erilaisten rinnastusten ja assosiaatioiden tekemiseen. Nämä voivat olla luonteeltaan joko positiivisia tai negatiivisia. Kontrastiparin avulla voidaan esimerkiksi kuvata jotain asiaa käyttämällä positiivista kieltä. Asian toinen puoli asetetaan puolestaan vastakkain ja sitä kuvataan negatiivisesti. Esimerkein ja rinnastuksin asioita pyritään havainnollistamaan varsinkin omalle äänestäjäkunnalle. Rinnastusten avulla asioita voidaan pyrkiä priorisoimaan tai sitten asettamaan ne kyseenalaisiksi. (Jokinen, 2016, s. 365–366.) Seuraavassa aineistokatkelmassa on esimerkki siitä, kuinka äänestäjille annetaan mahdollisuus valita tuomalla kuitenkin esiin myös valintojen seuraukset.

[--] Voit äänestää itsellesi lisää maksettavaa tai voit äänestää vähemmän maksettavaa. [--] Suomalainen tehtaanpiippu on ilmastoteko ja stoppi haittamaahanmuutolle. Äänestetään Suomi takaisin.

(Perussuomalaiset 19.3.2019)

Katkelmassa valintatilanne voidaan nähdä metaforisesti T-risteyksenä, jossa on oikeastaan kaksi vaihtoehtoa suunnan suhteen. Tässä kontrastipari toimii siten, että puolue antaa varoituksena niistä seurauksista, joita Suomi ja suomalaiset joutuvat kohtaamaan, mikäli vaalien myötä lähdetään väärään suuntaan. Tämän jälkeen tulee kuvaus siitä mitä puolueella olisi tarjota, jos äänestäjät valitsevat sen ehdottaman suunnan. Metaforinen ilmaisu *suomalainen tehtaanpiippu* sitoo itseensä puolueen tavoitteet, johon kuuluvat kotimainen tuotanto ja työpaikat. Lopuksi äänestäjille tarjotaan rohkaisevaa mielikuvaa puolueen vaaleissa käyttämän sloganin muodossa, jossa äänestämällä voisi saada Suomen palautettua. Tämä paluu menneeseen -retoriikka on tunnusomainen piirre matkametaforan käyttämisessä. Yhtä lailla tällaisessa puheessa on yhteyksiä politiikalle ominaiseen tosi-asiapuheeseen, johon näköalattomuus vaihtoehtojen suhteen kuuluu.

Tilapäivityksissä puolueet pohtivat niin kaupunkien kuin myös maaseudun työllisyyden ja talouden kestävä kehitystä. Valtakunnallinen työvoimapolitiikka on yhteydessä aluepolitiikkaan monelta osin. Syrjäseutujen ongelmakohdiksi nousi työpaikkojen yksiselitteinen puute sekä pitkistä välimatkoista johtuvat polttoainekustannukset, jotka heijastuvat niin työmatkoihin kuin myös pitkien etäisyyksien päästä työn vastaanottamiseen tai työllistymistä tukevien palveluihin osallistumiseen. Työllisyyden kasvu keskittyy kaupunkeihin. Seuraavassa aineistokatkelmassa pohditaan tätä aluepolitiikan näkökulmasta.

[--] Pääkaupunkiseutu on koko Suomelle korvaamattoman tärkeä veturi. Keskusta tukee kestävä kaupunkikehitystä. Vastustamme ja kavahtamme hallitsematonta keskittymiskehitystä. Suomalaiset alueet synnyttävät paljon lisäarvoa ja sellaista tuotantoa, jolla Suomi menestyy tulevaisuudessa. [--]

(Keskusta 27.1.2019)

Aineistokatkelmassa pääkaupunkiseutu kuvataan metaforisesti *veturina*, jonka tulkitsen puolueen mukaan olevan keskeisin kulkuneuvo, jolla yhteiskunta matkaa kohti parempaa. Puolue tunnustaa pääkaupunkiseudun arvon, mutta tuotannon ja työpaikkojen siirtyminen yksittäisiin keskittymiin ilman minkäänlaista hallintaa koetaan vaarallisena kehityksenä. Kasvukeskukset ovat Suomen taloudelle ja työllisyydelle tärkeitä ja sen vuoksi alueellinen elinvoimaisuus on olennainen osa työvoimapolitiikkaa.

Pääsääntöisesti tämän luokan metaforisia ilmauksia hyödynnettiin kuvaamaan vallitsevien olosuhteiden hankaluuksia sekä puolueiden omien ehdotusten positiivisia puolia äänestäjiä ajatellen. Puolueiden tilapäivityksissä tämä retoriikka näkyi muun ohella liikkumiseen ja liikkumiseen liittyvien esteiden kuvauksissa. Alla olevassa aineistokatkelmassa on tulkintani mukaan havaittavissa näiden ilmaisujen muotoja.

Elämä muuttuu, perusturvan on elettävä sen mukana. Keskustan perusturvamallissa kukaan ei huku etuusviidakkoon eikä kenenkään tarvitse kiertää luukulta toiselle. Pienituloisuutta ei arvoteta vaan pienet tulot itsessään ovat peruste perusturvalle. Perusturvan on myös mahdollistettava nouseminen perusturvasta takaisin työelämään [--] Uskomme, että nimenomaan ihmisen oma kokemus työssä onnistumisesta antaa paitsi taloudellisesti lisää mahdollisuuksia myös polun ponnistaa eteenpäin työttömyydestä. [--]

(Keskusta 7.2.2019)

Kuvaukset monimutkaisista ja byrokraattisista yhteiskunnan tuki- ja aktivointitoimista antavat kontrastin selkeämmälle vaihtoehdolle, jota yleensä puolue itse tarjoaa. Katkelmassa käytetty metaforinen ilmaisu *kukaan ei huku etuusviidakkoon* antaa käsityksen nykyisen palvelujärjestelmän monimutkaisuudesta. Eksyminen ja harhailu yhteiskunnan palveluiden keskellä tekee kansalaisten arjesta hankalaa ja vie pois sitä toimijuutta, jota taas puolue haluaisi omalla mallillaan lisätä. Ilmaus *nouseminen perusturvasta takaisin työelämään* on tulkintani mukaan viittaus kiipeämisestä ylöspäin sellaiselle tasolle, josta on aikaisemmin pudonnut. Tässä on yhtymäkohta myös siihen, kuinka yhteiskunnan tulisi tukea kansalaisia, jotta he voisivat olla aktiivinen toimija omassa elämässään sekä yhteiskunnan jäsenenä. Metaforinen ilmaisu *polun ponnistaa eteenpäin työttömyydestä* kuvaa niin ikään liikettä eteenpäin vaikeasta tilanteesta. Tällä polulla yhteiskunnan tulisi olla kansalaisten taustatukena. Polun päämääränä on tietysti poispääsy työttömyydestä, joka on valtion harjoittaman työvoimapolitiikan keskeinen tavoite.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Metaforista ilmaisua käyttääkseni, lähdin tälle matkalle, selvittääkseni millaista retoriikkaa puolueet käyttivät puhuessaan työvoimapolitiikasta ennen kevään 2019 eduskuntavaaleja. Kysyn tutkielmassani, millaisia metaforisia ilmaisuja puolueiden työvoimapolitiikkaan liittyvissä Facebook -tilapäivityksissä on ja kuinka niitä käytetään. Aineiston analyysin myötä olen paikantanut neljä keskeistä metaforaluokkaa, joihin sisältyi useita samankaltaisia metaforisia ilmaisuja. Näiden metaforisten ilmaisujen kautta puolueiden puhe työvoimapolitiikasta rakentui aineistossa. Paikantamani metaforaluokat ovat: hoi-
van- ja huolenpidon metaforat, rakentamismetaforat, voimankäytön ja sodan metaforat sekä matkanteon metaforat.

Hoivan- ja huolenpitoon liittyvät metaforiset ilmaukset ilmensivät puolueiden käsitystä työttömyyden sairastuttavasta tai vahingoittavasta vaikutuksesta työllisyyden ja talouden kannalta. Yhteiskunnallisella tasolla tällaista puhetta voi peilata Straehlen ja kumppaneiden (1999) kartoittaman Struggle metaforan myötä rakentuneisiin diskursseihin, joissa työttömyys ilmeni sellaisena ilmiönä, jonka vuoksi EU:n jäsenvaltiot abstraktissa mielessä kärsivät. Työllisyyden kasvu on välttämätöntä ja työllisyysasteen nousu on merkki sairaudesta toipumisesta. Työpaikat nähtiin hyvinvoinnin tuojina ja ihmisten arjen konkreettisina tukijoina.

Työttömistä ja vähävaraisista ihmisistä ei puolestaan puhuttu sairauksiin tai vajaakuntoisuuteen rinnastaen vaan heidän epäterveellisen yhteiskunnallisen asemansa kautta. Työttömyys, vähävaraisuus, terveysongelmat, mahdollisuuksien puute sekä riittämättömät palvelut ikään kuin pitivät osaa työn ulkopuolella olevia ihmisiä kahlehdittuna tai ansassa ilman selkeää ulospääsyä tilanteesta. Näissä yhteyksissä oli yhtymäkohtia Tarkiaisen (2020a) havaintoihin kansanedustajien puheesta työttömien ansaitsevuudesta erityisesti suhteessa konstruktion avuttomista työttömistä, jotka ovat loukussa omassa tilanteessaan. Puolueiden tilapäivityksissä korostettiin yhteiskunnallisen huolenpidon tärkeyttä ja ihmisten eteenpäin menemisen mahdollistamista. Sen sijaan ankarammat äänenpainot suhteessa työttömiin eivät tulleet aineistossa näkyväksi. Tulkitsen tämän johtuvan pitkälti siitä, että liian kärkevät kannanotot työttömien tilanteeseen saattaisivat kääntyä vaaleissa puolueita vastaan.

Rakentamismetaforiin kuuluvilla ilmauksilla puolueet kuvasivat pääsääntöisesti aikomuksiaan työllisyyden edistämisen suhteen. Uuden työn rakentaminen yhteiskuntaan on välttämätöntä hyvinvoinnin ja tasa-arvon kannalta. Yksinomaan uuden työn rakentaminen ei kuitenkaan ollut tilapäivityksissä ainoa tavoite. Työelämän laatua on yhtä tärkeä kunnostaa ja korjata sen rikkinäisiä osa-alueita. Työelämän uusien sisältöjen tulisi tukea ihmisten elämää myös työelämän ulkopuolella. Työelämän osa-alueiden kehittämisen merkitys ja mielekkyyden lisääminen tunnustettiin (vrt. Raijas, 2011, s. 251–253).

Rakentamismetaforiin kuuluvilla ilmauksilla puolueet myös toivat esille yhteistä näkemystä siitä, kuinka koko suomalainen työelämäkulttuuri on saneerauksen ja päivityksen tarpeessa. Tämän lisäksi työllistämistä edistävät palvelut nähtiin riittämättöminä. Niitä tulisi rakentaa lisää sekä monipuolistaa sellaisella tavalla, että työllistymisvaikutusten lisäksi niissä huomioitaisiin myös ihmislähtöinen ja kuntouttava ulottuvuus. Tässä puolueiden viesti oli samansuuntainen Karjalaisen ja kumppaneiden (2019, s. 24) kanssa, jotka pitävät keskeisenä, että tulevaisuuden aktivointipolitiikassa keskitytään merkityksellisyyden ja osallisuuden tuottamiseen sekä ihmisten toimintakyvyn tukemiseen.

Voimankäytön ja sodan metaforisilla ilmauksilla puolueet viestivät minkä asioiden puolesta he aikovat toimia ja mikä on heidän mielessään väärin ja epäoikeudenmukaista. Niitä hyödynnettiin myös vastakkainasettelussa. Näitä metaforia käytettiin opposition toimesta haastamaan vallitsevia aktivointitoimenpiteitä, pääsääntöisesti aktiivimallia, ja yleisesti työllisyyteen tai työelämää negatiivisesti vaikuttavaa politiikkaa. Oppositio hyödynsi voimankäyttöön liittyviä metaforisia ilmauksia aktiivimallin kritiikissään kuvaamalla sitä epäoikeudenmukaiseksi väärintekijäksi, joka aktiivisuudesta ja yrittämisestä huolimatta rankaisi työttömiä. Näissä kuvauksissa oli kaikuja Tarkiaisen (2020a) havaintoihin toimeliaasta työttömästä, joka ponnisteluistaan huolimatta ei voinut vaikuttaa tilanteeseensa. Hallituspuolueet puolestaan hyödynsivät näitä ilmaisuja kuvatessaan työllisyysasteen nousua kollektiivisena onnistumisena ja vastustaessaan opposition politiikkaa pitäen sitä työllisyyttä heikentävänä. Puolueiden tilapäivityksissä myös luotiin kuvaa sotatappalutilanteesta, jossa oli olennaista puolustaa tavallisia työntekijöitä ja työttömiä.

Matkantekoon liittyvillä metaforisilla ilmauksilla suunnattiin puolestaan katsetta tulevaan ja puolueet havainnollistivat niiden avulla, kuinka toimisivat ja mihin suuntaan ne ovat äänestäjiä, työvoimapolitiikkaa ja koko yhteiskuntaa viemässä. Matkametaphoria käytettiin

myös vahvistamaan mielikuvia paremmista ajoista tai paluusta parempiin aikoihin sekä myös varoittamaan uskomasta puolueiden poliittisten vastustajien sanomaa. Niiden avulla kuvattiin lisäksi, kuinka työttömät henkilöt voitaisiin riittävin yhteiskunnallisten tukitoimin avustaa matkalle kohti työllisyyttä. Matka- ja huolenpidon metaforien yhdistämisessä tällä tavoin oli samoja mekanismeja Woodhamin (2012) havaitsemien metaforien käytön kanssa, joskaan aineissani puolueet eivät lähestyneet työttömien ohjaamista kohti työelämää nimenomaan sosiaaliturvaetuuksia leikkaamalla.

Puolueet käyttivät näihin neljään metaforaluokkaan kuuluvia ilmauksia varsin monipuolisesti ja myös yhdistelivät eri metaforaluokkien ilmaisuja asiayhteydestä riippuen. Tilapäivitykset olivat harvemmin yksinomaan tietyn metaforaluokan ilmentymiä vaan yhdistelmiä, joissa erilaiset metaforat esiintyivät vuorotellen tai osittain samanaikaisesti. Metaforien käytön myötä puolueet saivat joko tietoisesti tai tiedostamattaan aikaan eräänlaisia viitekehyksiä, joiden puitteissa työvoimapolitiikan teemat näyttäytyivät. Metaforisten ilmausten argumentatiivista voimaa vahvistettiin myös hyödyntämällä muita retorisia keinoja. Tutkielman tulokset auttavat ymmärtämään, kuinka puolueet puhuivat työvoimapolitiikasta Facebookissa keväällä 2019 ennen eduskuntavaaleja.

Puolueiden tilapäivityksiä analysoidessa pidin tärkeänä ohjenuorana sitä, että tutkimalla poliittista retoriikkaa, en varsinaisesti voi tehdä suoria johtopäätöksiä siitä, mitä yksittäinen poliitikko tai puolue pohjimmiltaan ajattelee tai pyrkii saavuttamaan. Sen sijaan pystyin tarkastelemaan mitä sanotaan ja minkälaisia merkityksiä puheessa käytetyt metaforat saattoivat saada aikaan. Tässä noudatin Jokisen (2016, s. 338) ajatusta siitä, että retoriikassa analyysissa tutkitaan merkitysten tuottamisen kielellisiä prosesseja painottuen siihen, kuinka esitetyt asiat pyritään tekemään vakuuttaviksi ja kuinka yleisö saadaan sitoutumaan niihin.

Osana monipuolista rakenteellista sosiaalityötä on oleellista tutkia työttömyyteen ja työvoimapolitiikan suuntaan vaikuttavia yhteiskunnallisia taustavoimia (ks. Heinonen, 2014). On keskeistä ymmärtää, millaisia mekanismeja työvoimapolitiikassa on, ja kuinka niistä politiikassa puhutaan sekä millaisia merkityksiä niihin liitetään. Oma lähestymistapani oli tarkastella puolueiden metaforien käyttöä ja saada ymmärrystä millaisia ilmauksia työvoimapolitiikan yhteydessä käytettiin ja kuinka niiden avulla esitettiin käsityksiä työvoimapolitiikasta ja perusteltiin näkemyksiä.

Tulevana sosiaalityöntekijänä pidän tärkeänä pohtia minkälaisia seurauksia työvoima- ja aktivointipolitiikan vallitsevista ajatuksista ja niistä juontuvista mielikuvista heijastuu sosiaalityöhön. Karjalaisen ja kumppaneiden (2019, s. 25) mukaan tulevaisuudessa sosiaalityöllä on entistä enemmän rajapintoja ja vastuualueita aktivoinnin ja työllistymistä edistävien palveluiden kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi aikuissosiaalityön asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen tulee olemaan entistä vahvemmin osa sosiaalityön arkea. Mielestäni on perusteltua tarkastella, millä tavalla työvoimapolitiikkaan liitetyt mielikuvat ja merkitykset näkyvät sosiaalityöntekijöiden tai muiden viranomais tahojen suhtautumisessa asiakkaisiin ja heidän toimintamahdollisuuksiinsa. Nähdäänkö työtön asiakas lähtökohtaisesti jonkinlaisen uhrinarratiivin kautta vai aktiivisen roolin tietoisesti hylkäävänä ”laiskana köyhänä”? Pystyvätkö ammattilaiset sen sijaan etäännyttämään itsensä näistä mielikuvista, ja näkemään asiakkaansa ainutkertaisina ja aktiivisina toimijoina omassa elämässään työttömyydestä huolimatta?

Tutkielman tekemisen yhteydessä on keskeistä tarkastella omaa toimintaa. Tavoitteeni oli kuvata retoristen keinojen paikantamista, metaforien tunnistamista ja koko tutkielman prosessia mahdollisimman selkeästi. Tässä noudatin ajatusta tutkimusprosessin läpinäkyvyydestä ja sen tarkasta kuvauksesta luotettavuuden parantamiseksi (Eskola & Suoranta, 1998, 212–213). Halusin tuoda esille, että aineiston tarkasteluun olisi ollut paljon erilaisia vaihtoehtoja, mutta tekemällä tutkimuksellisia valintoja samaan aikaan selvensin omaa tarkastelukulmaani, mutta myös suljin pois muita näkökulmia. Akateeminen tutkimus onkin eräänlaista vallankäyttöä. (Rauhala & Virokannas, 2011, s. 249.) Nämä valinnat ovat omalta osaltaan vaikuttaneet siihen, kuinka esitin tutkielmani tulokset ja mitä näkökulmia olen joko tietoisesti tai tiedostamatta jättänyt tarkasteluni ulkopuolelle.

Olen pohtinut myös tutkielmani aineistoa kokonaisuutena ja tullut siihen tulokseen, että vaalien alla kerätty aineisto ei välttämättä ole kaikista tarkoituksenmukaisin, mitä poliittisen retoriikan analysoimiseen tulee. Ajatukseni palautuu Billigin (1991, s. 87) ja Summan (1989, s. 94) käsitykseen retorisen kontekstin huomioimisesta ja siitä mitä retoriikalla kyseisessä kontekstissa pyritään saavuttamaan. Aineistoni tilapäivitykset ovat vaalipuhetta ja näin ollen tarkoitettu kaikille äänestäjille. Tilapäivityksissä oleva sanoma on

kohdistettu myös äänestäjille, jotka ovat työttömiä tai muulla tavalla kosketuksissa työvoima- ja aktivointipolitiikkaan. Suurelle joukolle viestiminen mahdollisimman hyväksyttävällä ja suostuttelevalla tavalla on vaikeaa.

Tilapäivityksissä mentiin paikoitellen syvällekin työvoimapolitiikan teemoihin, mutta uskon, että puolueiden pohjimmaiset työvoimapolitiikkaan liittyvät tarkoitusperät ja aiheet saattaisivat tulla paremmin esille jossain muussa poliittisen retoriikan kontekstissa, kuten kesken vaalikauden pidetyissä täysistunnoissa tai sosiaalisen median kanavissa. Metaforatutkimus suomalaisten puolueiden ja kansanedustajien käymistä keskusteluista sosiaalisessa mediassa saattaisi avata mielenkiintoisia näkökulmia niiden retoriikkaan. Poliittisessa puheessa rakentuvat työvoima- ja aktivointipolitiikan viitekehykset sekä niiden oikeuttaminen esimerkiksi suhteessa sosiaaliturvaan ovat niin ikään tärkeitä tutkimusaiheita. Merkittävä työttömyyteen ja sen vähentämiseen liittyvä tutkimuskohde lähitulevaisuudessa tulee olemaan vuoden 2021 alussa alkavat kuntakokeilut. Työllisyyden kuntakokeilujen tavoitteena on tehostaa työllistymistä, koulutuksiin ohjautumista ja osaavan työvoiman kohdentamista. Niiden keskiössä ovat työllistymistä tukevien palveluiden ja palvelumallien kehittäminen sekä työttömien henkilöiden yksilöllisten palvelutarpeiden ja työllistymisen esteiden tunnistaminen (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020.)

Lopuksi vielä pohdintoja nykytilanteesta. Tilanne Suomessa ja maailmalla on muuttunut melkoisesti siitä, kun keväällä 2019 seurasin puolueiden viestintää Facebookissa ja keräsin tilapäivityksiä tätä tutkielmaa varten. Koronaviruspandemia on aiheuttanut maailmanlaajuista hätää sekä pakottanut valtiot hyvin poikkeuksellisiin vastatoimiin. Viruksen aiheuttaman terveysuhan lisäksi sen torjuntatoimet ovat vahingoittaneet monia aloja kenties peruuttamattomasti sekä asettanut vaakalaudalle kymmenien tuhansien ihmisten toimeentulon. Suomi joutuu muiden maiden ohella ottamaan velkaa ja keksimään keinoja, jolla työpaikkoja saadaan pelastettua sekä työllisyys nousemaan. Syksyn 2020 edetessä oppositio on alkanut vaatia hallitukselta tehokkaampia työllisyystoimia ja suunnitelmaa siltä varalta, että pandemia pitkittyy. Tulevaisuus on monelta osin tuntematon ja vain aika näyttää millaista työvoima- ja aktivointipolitiikkaa 2020-luvun Suomessa harjoitetaan ja kuinka se heijastuu sosiaalityöhön sekä laajemmin yhteiskuntaan. Yhtä lailla aika tulee näyttämään sen, millaisilla tavoilla työttömyydestä ja työ- ja aktivointipolitiikan teemoista ajassamme puhutaan.

Merkkien selitykset

(*kursivoitu*) = käsitteet

Lihavointi = esimerkkeinä käytetyt sanat ja aineiston metaforiset ilmaisut

[--] = tekstikatkelmasta poistettu epäolennainen osuus

LÄHTEET

- Aho, S. & Arnkil, R. (2008). *Suomen työvoimapolitiikan ja työvoimapalvelujen kehityksen käännteet pohjoismaisessa kontekstissa*. Teoksessa Aho, S., Heiskanen, T., Järvensivu, A. & Leinonen, M. (toim.). *Kohti uutta työelämää? Tutkimuksen näköala työelämän kehitykseen*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Ahrens, K. (2009) *Politics, Gender and Conceptual Metaphors*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Antaki, C. (2008). *Discourse analysis and conversation analysis*. Teoksessa Alasuutari, P., Bickman, L., & Brannen, J. *The SAGE handbook of social research methods*. Lontoo: Sage.
- Aristoteles. (1997). *Retoriikka*. (suom. Hohti, P., Myllykoski, P. & Sihvola, J). Helsinki: Gaudeamus.
- Arnkil, R. & Spangar, T. (2018). *Työvoimapalvelujen kokonaiskuva kansainvälisessä kehityksessä*. Teoksessa Kajanoja, J. (toim.). *Työllisyyskysymys*. Helsinki: Into.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1994). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: Tiedonsosiologinen tutkielma*. (suom. Raiskila, V.). Helsinki: Gaudeamus.
- Billig, M. (1987). *Arguing and thinking: A rhetorical approach to social psychology*. New York: Cambridge university press.
- Billig, M. (1991). *Ideology and opinions: Studies in rhetorical psychology*. Lontoo: Sage.
- Bolander, B. & Locher, M. A. (2014). *Doing sociolinguistic research on computer-mediated data: A review of four methodological issues*. *Discourse, Context & Media*, 3(C), 14–26. Haettu 13.11.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2013.10.004>
- Borg, S. & Moring, T. (2005). *Vaalikampanja*. Teoksessa Paloheimo, H. (toim.). *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Porvoo; Helsinki: WSOY.
- Burr, V. (2015). *Social constructionism*. (3. painos). Lontoo: Routledge.
- Bronstein, J., Aharony, N. & Bar-Ilan, J. (2018). Politician's use of Facebook during elections: Use of emotionally based discourse, personalization, social media engagement and vividness. *Aslib Journal of Information Management*, 70(5), 551–572. Haettu 6.6.2019 osoitteesta <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1108/AJIM-03-2018-0067>
- Cameron, L. (2003). *Metaphor in educational discourse*. London: Continuum.

Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. Palgrave Macmillan.

Charteris-Black, J. (2011). *Politicians and rhetoric: The persuasive power of metaphor*. Basingstoke: New York: Palgrave Macmillan.

Chilton, P. (1996). *Security metaphors: cold war discourse from containment to Common house*. Peter Lang.

Chilton, P. (2004). *Analysing Political Discourse: Theory and Practice*. Taylor and Francis.

Chmielewska-Szlajfer, H. (2018). *Opinion dailies versus Facebook fan pages: The case of Poland's surprising 2015 presidential elections*. Media, Culture & Society, 40(6), 938–950. Haettu 17.5.2019 osoitteesta: <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1177/0163443718756065>

Ekqvist, E., & Kuusisto, K. (2020). Aikuissosiaalityön asiakkaiden tulevaisuuteen suhtautuminen ja toiveet. Janus. 28(1), 42–59. Haettu 20.10.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.30668/janus.69882>

Elonen, N., Niemelä, J., & Saloniemi, A. (2017). *Aktivointi ja pitkäaikaistyöttömien monenlainen toimijuus*. Janus. 25(4), 280–296. Haettu 21.10.2020 osoitteesta: <https://journal.fi/janus/article/view/60756>

Eräsaari, L (2006) *New Public Management on julkisen sektorin vääryyksien isä*. Teoksessa Helne, T & Laatu, M (toim.) *Vääryyskirja*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. (8. painos). Tampere: Vastapaino.

Fischer, P. (2014). *A cognitive approach to early conservatism*. Journal of Language and Politics 13(2), 234–254. Haettu 24.3.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.1075/jlp.13.2.03fis>

Fischer, P. & Schubert, C. (2014). *Introduction: Cognitive perspectives on political discourse*. Journal of Language and Politics 13(2): 205–217. Haettu 24.4.2020 osoitteesta: https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/jlp.13.2.01fis#related_content

Galbin, A. (2014). *An introduction to social constructionism*. Social Research Reports. 6(26), 82–92. Haettu 18.11.2019 osoitteesta: <https://search-proquest-com.libproxy.helsinki.fi/docview/1752382689?accountid=11365>

Gibbs, R. W. (2009). *Why Do Some People Dislike Conceptual Metaphor Theory?*. Cognitive Semiotics, 5(1–2), 14–36. Haettu 26.7.2020 osoitteesta: doi: <https://doi.org/10.1515/cogsem.2013.5.12.14>

Goatly, A. (2007). *Washing the brain metaphor and hidden ideology*. Amsterdam: John Benjamins Pub. Co.

Heinonen, J. (2014). *Rakenteellinen sosiaalityö muutoksessa ja muuttujana*. Teoksessa Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. Rakenteellinen sosiaalityö. Kuopio: UNIPress.

Heinonen, E., Hämäläinen, K., Räisänen, H., Sihto, M. & Tuomala, J. (2004). *Mitä on työvoimapolitiikka?* Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Hellsten, I. (1997). *Metaforien Eurooppa: näkökulmia suomalaiseen EU-journalismiin*. Tampereen yliopisto.

Hiilamo, H. (2014). *Voisiko osallistava sosiaaliturva lisätä osallisuutta?* Yhteiskuntapolitiikka 79 (1), 82–86. Haettu 29.10.2020 osoitteesta: <https://www.julkari.fi/handle/10024/114852>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2016). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Hämäläinen, K. & Tuomala, J. (2006). *Työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten arviointi*. Helsinki: Työministeriö.

Hänninen, S. & Karjalainen, V. (2012). *Työttömien ja vaikeassa asemassa olevien terveyteen ja toimintakykyyn vaikuttaminen*. Teoksessa Hänninen, S. & Junnila, M. (toim.). *Vaikuttavatko politiikkatoimet?* Helsinki: THL

Jokinen, A. (2016). *Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen*. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. (2006). *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat*. Vastapaino.

Juhila, K. (2008.) *Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön yhteiskunnallinen paikka*. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. (toim.). *Sosiaalityö aikuisten parissa*. Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. (2016). *Miten tarinasta tulee tosi? Faktuaalistamisstrategiat viranomaispuheessa*. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. (2018). *Aika, paikka ja sosiaalityö*. Vastapaino.

Julkunen, R. (2013). *Aktivointipolitiikka hyvinvointivaltion paradigman muutoksena*. Teoksessa Karjalainen, V. & Keskitalo, E. (toim.). *Kaikki työuralle! – Työttömien aktiivipolitiikkaa Suomessa*. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos.

Kakkuri-Knuuttila, M. (1998). *Argumentti ja kritiikki: Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus.

Karjalainen, V. (2011). *Aktiivisen sosiaalipolitiikan ristiriitainen tehtävä*. Teoksessa Karjalainen, V. & Palola, E. (toim.). *Sosiaalipolitiikka: Hukassa vai uuden jäljillä?* Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Karjalainen, P., Metteri, A. & Strömberg-Jakka, M. (2019) *TIEKARTTA 2030: Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuusselvitys*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:41.

Karvonen, E. (1999). *Elämää mielikuvayhteiskunnassa: Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Keskitalo, E. (2013). *Tavoitteena aktiivinen kansalaisuus*. Teoksessa Karjalainen, E. & Karjalainen, V. (toim.) *Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikka Suomessa*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Keskitalo, E. & Manninen, S. (2002). *Aktivointipolitiikka – vastaus pitkäaikatyöttömyyden ja syrjäytymisen ongelmaan?* Teoksessa Heikkilä, M. & Kautto, M. *Suomalaisten hyvinvointi 2002*. Helsinki: Stakes.

Keskitalo, E. & Karjalainen, V. (2013). *Mitä on aktivointi ja aktivointipolitiikka?* Teoksessa Karjalainen, E. & Karjalainen, V. (toim.) *Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikka Suomessa*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Koistinen, P. (2014). *Työ, työvoima ja politiikka*. Tampere: Vastapaino.

Kosonen, M., Laaksonen, S., Rydenfelt, H. & Terkamo-Moisio, A. (2018). *Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka*. Media & viestintä. 41(1), 117–124. Haettu 12.10.2020 osoitteesta: <http://hdl.handle.net/10138/234145>

Kotiranta, T. (2008). *Aktivoinnin paradoksit*. Jyväskylän yliopisto.

Laakso, M. (2018). *Työttömän tarina: Tapaus Ossi Nyman ja kertomuskamppailu oikeasta ja väärästä työttömyydestä*. AVAIN - Kirjallisuudentutkimuksen Aikakauslehti, 2018(1), 26–47. Haettu 19.10.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.30665/av.70006>

Laaksonen, S., Matikainen, J. & Tikka, M. (2013). *Tutkimusotteita verkosta*. Teoksessa Laaksonen, S., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.). *Otteita verkosta: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino.

Laaksonen, S. & Matikainen, J. (2013). *Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelut verkossa*. Teoksessa Laaksonen, S., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.). *Otteita verkosta: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta. 1369/2014.

Lakoff, G. (1991). *The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf*. Peace Research, 23(2/3), 25–32. Haettu 27.7.2020 osoitteesta: <http://www.jstor.org/stable/23609916>

Lakoff, G. (1996). *Moral politics: What Conservatives Know that Liberals Don't*. Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, G. (2002). *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think*. Chicago: University of Chicago Press. 312 Acta Sociologica 62(3)

Lakoff, G. (2004). *Don't think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate: The Essential Guide for Progressives*. White River Junction: Chelsea Green.

Lakoff, G. (2006). *Whose Freedom? The Battle Over America's Most Important Idea*. New York: Picador.

Lakoff, G. (2008). *The Political Mind: Why You Can't Understand 21st-Century Politics with an 18th-Century Brain*. New York: Viking.

Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.

Lilleker, D. G., Tenscher, J. & Štětka, V. (2015). *Towards hypermedia campaigning? Perceptions of new media's importance for campaigning by party strategists in comparative perspective*. Information, Communication & Society, 18(7), 747–765. Haettu 14.12.2019 osoitteesta <https://doi:10.1080/1369118X.2014.993679>

Lillqvist, E. & Louhiala-Salminen, L. (2014). *Facing Facebook: Impression Management Strategies in Company–Consumer Interactions*. Journal of Business and Technical Communication, 28(1), 3–30. Haettu 3.1.2020 osoitteesta <https://doi.org/10.1177/1050651913502359>

Lähtenmäki, L. (2020). ”Mitä työttömän syyksi voidaan lukea” –Empiirinen tarkastelu työttömyysturvan saamisen edellytyksiin tehdyistä hallituksen esityksistä. Lakimies 5/2020, 662–685.

Markham, A. & Buchanan, E. (2012). *Ethical decision-making and internet research: recommendations from the Aoir Ethics Working Committee (Version 2.0)*. Haettu 26.1.2020 osoitteesta: <https://pure.au.dk/ws/files/55543125/aoirethics2.pdf>

Mason, J. (2002). *Qualitative researching* (2.painos.). Lontoo: Sage.

Moring, T. & Mykkänen, J. (2012). *Vaalikampanjat ja viestinnällistyminen*. Teoksessa Borg, S. (toim.). Muutosvaalit 2011. Helsinki: Oikeusministeriö.

Musolff, A. (2004). *Metaphor and Political Discourse: Analogical Reasoning in Debates about Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Musolff, A. (2014). *Metaphorical parasites and 'parasitic' metaphors: Semantic exchanges between political and scientific vocabularies*. *Journal of Language and Politics* 13(2): 218–233. Haettu 25.5.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.1075/jlp.13.2.02mus>

Musolff, A. (2016). *Political Metaphor Analysis: Discourse and Scenarios*. In *Political Metaphor Analysis*. Bloomsbury Publishing Plc.

Musolff, A., & Zinken, J. (2009). *Metaphor and discourse*. Palgrave Macmillan.

Mäntyneva, P., & Isola, A. (2019). *Toimintamahdollisuuksien avaruus ja toimijuuden suunnat kuntouttavassa työtoiminnassa*. *Janus*. 27(3), 246–263. Haettu osoitteesta: <https://doi.org/10.30668/janus.70286>

Mäntysaari, M. (2019). *Sosiaalityö ja työttömyys*. *Janus*, 27(2), 181–187. Haettu 1.10.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.30668/janus.78155>

Ortony, A. (1993). *Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.

Palonen, K. (1997). *Kootut retoriikat: Esimerkkejä politiikan luennasta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Palonen, K. & Summa, H. (1998). *Johdanto: Retorinen käänne?*. Teoksessa Palonen, K. & Summa, H. (toim.) *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino.

Paloheimo, H. (2007). *Eduskuntavaalit 1907–2003*. Teoksessa Ollila, A. & Paloheimo, H. *Suomen eduskunta 100 vuotta: Kansanedustajan työ ja arki*. Helsinki: Edita.

Parpo, A. (2007). *Työllistymisen esteet*. Helsinki: Stakes.

Perelman, C. (1996). *Retoriikan valtakunta* (suom. Lehto, L). Tampere: Vastapaino.

Pohjola, A. (2014). *Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia*. Teoksessa Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. *Rakenteellinen sosiaalityö*. Kuopio: UNIpress.

Pohjola, A. (2016). *Sosiaalityön vastuu heikompaan asemaan joutuneista*. Teoksessa Törrönen, M., Hänninen K., Jouttimäki P., Lehto-Lúnden T., Salovaara P. & Veistilä M. (toim.). *Vastavuoroinen sosiaalityö*. Helsinki: Gaudeamus.

Potter, J. (1996). *Representing reality: Discourse, rhetoric and social construction*. Lontoo: Sage.

Pragglejaz Group. (2007). *MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse*. *Metaphor and Symbol*, 22(1), 1–39. Haettu 23.3.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.1080/10926480709336752>

Raijas, A. (2011). *Arjen hyvinvointi*. Teoksessa Saari, J. Hyvinvointi: suomalaisen yhteiskunnan perusta. Gaudeamus Helsinki University Press.

Raivio, H. & Nykänen, N. (2015). *Osallistavan työllisyyspolitiikan elementtejä – yhdenvertaisuutta vai aktivointia? Sosiaalisten oikeuksien ja vastikkeellisuuden ristivetoa vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistämisessä*. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Rauhala, P.-L. & Virokannas, E. (2011) *Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo*. Teoksessa Pehkonen, A. & Väänänen-Fomin, M. (toim.). *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Raunio, K. (2009). *Olennainen sosiaalityössä* (2. uud. laitos.). Gaudeamus.

Saari, J., Behm, M. ja Lagus, K. (2017). *Sosiaalipummi! – Moraalipaniikki 2010- luvun Suomessa*. Teoksessa Saari, J. (toim.). *Sosiaaliturvariippuvuus. Sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa?* Tampere: Tampere University Press.

Saikka, P. (2018). *Valtion ja kuntien vastuunjako aktivoinnissa – Sisällönanalyysi hallitusohjelmista ja hallituksen esityksistä vuosina 1995–2015*. *Janus*. 26 (2), 104–122. Haettu 13.10.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.30668/janus.65466>

Shaw, I. & Holland, S. (2014). *Doing qualitative research in social work*. Los Angeles: Sage.

Sihto, M. (1994). *Aktiivinen työvoimapolitiikka: Kehitys Rehnin-Meidnerin mallista OECD:n strategiaksi*. Tampere: Tampere University Press.

Sihto, M. (2013). *Työllisyys- ja aktivointipolitiikan tulevaisuuden näkymiä*. Teoksessa Karjalainen, V. & Keskitalo, E. (toim.). *Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikkaa Suomessa*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Sihto, M. (2018). *Aktiivinen työvoimapolitiikka*. Teoksessa Kajanoja, J. (toim.). *Työllisyyskysymys*. Helsinki: Into.

Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research: A Practical Handbook* (4. painos). Los Angeles: Sage

Strandberg, K. (2012). *Sosiaalisen median vallankumous? Ehdokkaat, valitsijat ja sosiaalinen media vuoden 2011 eduskuntavaaleissa*. Teoksessa Borg, S. (toim.). *Muutosvaalit 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö.

Strandberg, K. (2016). *Ehdokkaiden ja kansalaisten internetin ja sosiaalisen median poliittinen käyttö vuosien 2003–2015 eduskuntavaaleissa*. Teoksessa Grönlund, K. & Wass, H. Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015. Helsinki: Oikeusministeriö.

Summa, H. (1989). *Hyvinvointipolitiikka ja suunnitteluretoriikka: Tapaus asuntopolitiikka*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.

Summa, H. (1998) *Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan – Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus*. Teoksessa Palonen, K. & Summa, H. Pelkkää retoriikkaa. Tampere: Vastapaino.

Suomen vaalitutkimusportaali. (15.12.2019). *Vaalitutkimus 2019*. Haettu 10.4.2019 osoitteesta: <https://www.vaalitutkimus.fi/fi/>

Suoninen, E. (2016). *Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen*. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.). Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.

Steen, G. (2010). *A method for linguistic metaphor identification: from MIP to MIPVU*. John Benjamins Pub. Co.

Straehle, C., Weiss G., Wodak, R., Muntigl, P., & Sedlak, M. (1999). *Struggle as Metaphor in European Union Discourses on Unemployment*. Discourse & Society, 10(1), 67–99. <https://doi.org/10.1177/0957926599010001004>

Tarkiainen, L. (2020a). *Negotiated responsibilities and deservingness: a study of talk on prolonged unemployment in Finland*. Helsingin yliopisto.

Tarkiainen, L. (2020b). ‘Effortful’, ‘needy’ and ‘freeloader’: Constructions of unemployed people’s deservingness in Finnish parliamentary discussions. Journal of Language and Politics, 19(2), 290–310.

Teittinen, P. (13.10.2017). *Kirjailija kertoi olevansa ”ideologisesti” työtön ja kikkailevansa tukia – TE-toimisto katkaisee tuet ja aloittaa poikkeuksellisen selvityksen*. Helsingin sanomat. Haettu 25.10.2020 osoitteesta: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005407770.html>

Te-palvelut. (2020). *Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu*. Haettu 27.11.2020 osoitteesta: https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/monialainen_yhteispalvelu/index.html

Thompson, N. (1993) *Anti-Discriminatory Practice*. Basingstoke, Macmillan

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). *Työllisyyden kuntakokeilut*. Haettu 14.11.2020 osoitteesta: <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>

Valli, R. & Perkkilä, P. (2015) *Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa*. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Woodhams, J.M. (2012). *A journey towards employment: Metaphorical representations of social welfare in New Zealand*. *Metaphor and the Social World*, 2(1), 41–60. Haettu 12.10.2020 osoitteesta: <https://doi.org/10.1075/msw.2.1.03woo>

Xenos, M. A., Macafee, T. & Pole, A. (2017). Understanding variations in user response to social media campaigns: A study of Facebook posts in the 2010 US elections. *New Media & Society*, 19(6), 826–842. Haettu 28.4.2019 osoitteesta <https://doi-org.lib-proxy.helsinki.fi/10.1177/1461444815616617>

TAULUKOT

Taulukko 1: Puolueiden retoristen keinojen käyttö (s. 25)

Retorinen keino	Kesk.	Kok.	Sdp.	Ps.	Vas.
Etäännyttäminen	0	1	1	0	0
Puhujakategoriat	2	8	22	0	13
Liittoutumisaste	13	7	18	5	12
Konsensuspuhe	7	10	21	6	18
Tosiasiapuhe	7	11	11	9	13
Kategoriointi	6	3	2	6	2
Narratiivit	15	10	6	2	12
Määrällistäminen	9	13	18	5	15
Metaforat	19	16	40	14	26
Ääri-ilmaisut	7	6	15	4	8
Kontrastiparit	7	9	11	13	15
Toisto	1	2	10	4	10
Kolmen lista	12	7	26	4	9
Vasta-argumentti	3	1	2	1	0